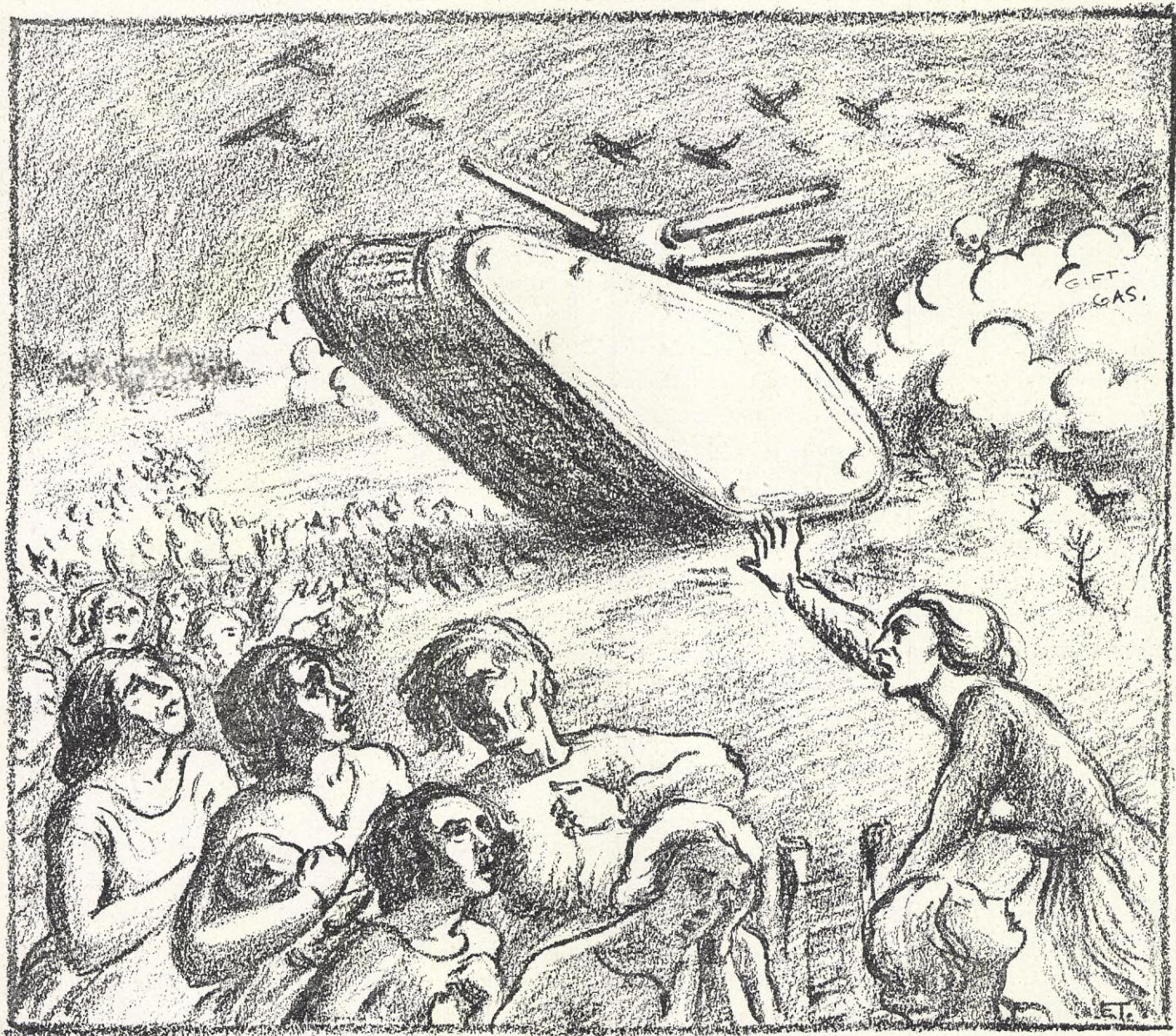

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Alla krafter måste mobiliseras mot kriget.

MORGONBRIS

* MAJNUMMER 1929 *

Arbetets festdag, 1 maj, en dag för fredsviljans och folkförbrödringens manifestation.

Socialistiska arbetareinternationa- len kallar på "arbetets festdag", första maj, arbetarna i alla länder upp till kamp mot krigsrustningarna.

Ett nytt 1914 hotar världen om kapprustningarna fortgå. Hemskare och fasansfullare än någonsin kommer ett nytt krig att gå över världen. Alla krafter måste mobiliseras till ett förhindrande av detta. Det är högt på tiden, framhäves det vidare i manifestet, att världens folk påminner regeringarna om de givna avrustningslöftena. Appellen från soc. internationa- len har också vunnit varm genklang hos Sverges arbetareklass. Tusentals adresser ha av- sänts till avrustningskommissionen i Genève. I skrivande stund 2,300. Kvinnorna ha också aktivt deltagit i denna aktion. "Kvinnodagens" alla möten formade sig till fredsmöten med anslutning till Internationa- lens avrustningsparoll.

Innehållsförteckning:

- Arbetets festdag 1:sta maj...*
Glömde du rensa och luckra i din åker? av En mor.
Bort med räddhågan av Sigrid Gillner.
Mödrarnas kunskap — barnens hälsa av Signe Höjer.
Storbritanniens socialdemokratiska kvinnor hålla sin årskonferens.
En moder. Ett minne från världskriget av Gaby Gyberg.
Litteraturanmälan.
Där man praktiskt söker förverkliga de socialistiska principerna av V.
Englands kvinnor inför valet av Rickard Lindström.
Anna Lisas kärlek av Oscar Hedberg. (Följetong.)
Kvinnodagen — socialdemokratiska kvinnornas fredsdag.
 Klubbrev, notiser m. m.

Men detta är endast ett uttryck för vår mäktiga vilja till freden och ett uttryck för den starkaste känslan mot kriget, nämligen fasan inför allt lidande och all förödelse, som det åstadkommer. Men fasan och fruktan för kriget tages också i tjänst av de maktägande, som bruka dem för framdrivande av allt större rustningar. Detta försvårar i sig självt den gigantiska uppgiften att inom nationerna få fram en positiv inställning till freden.

Ingen makt vill vidgå att rustningarna äro en fara för freden, utan varje land söker förklara att rustningarna äro till för att säkerställa denna.

Varje nation anser sig för egen del uppriktigt önska freden, samtidigt som den misstänker grannen för onda avsikter. Hela folkens psykologiska inriktning internationellt sett har kommit in i en trollkrets av fruktan, som det gäller att bryta.

Kriget som sådant är ingenting oundvikligt eller ödesbestämt. I vår tid helst, då folken i de flesta ledande stater äga medbestämmanderätt på avgörandena. Det beror därför huvudsakligast på dess egen slöhet att förhållandena äro så bedrövliga. De maktägandes och de "övre tiotusendes" syn på folket som en massa, en boskapshjord att tjäna deras syften, bottnar ytterst i denna inställning av de bredare folklagren till landens öden.

Första maj är en vårens dag, med alla förhoppningar i sig innesluten för en god årets skörd. Denna har föregåtts av mycket arbete på fälten av djupplöjning, gödsel och

sådd för att förhoppningarna skola infrias.

Djupplöjning i människornas sin- nen är ej mindre nödvändigt, så att rättsidéernas sådd må växa och fol- kets barn höja sig till höga förnufts- varelser, som aktivt deltaga i ska- pandet av en civilisation, där tjä- nandet är det ömsesidiga förtroen- dets sak och icke ett förtrampande av småfolket inom länderna.

De svåra problem som vi nu brot- tas med kunna icke lösas förrän ar- betets män och kvinnor känna sin betydelse och sitt ansvar och på all- var vilja bruka de medel som ut- vecklingen och framåtskridandet bringat dem. 1:sta maj är arbetare- klassens samlingsdag, vår dag, då vi giva varandra löften för ytterligare arbete, plöjning och sådd för de socialistiska rättfärdighetskraven.

Må vi alla inse detta och gå att skapa en ny morgondag för folken!

S. V.

Kvinnoförbundets studiekurser i sommar.

Studiekurser ha nu ordnats av Gävleborgs läns kvinnodistrikt vid Forssa folkhögskola, Skånes kvinno- distrikt vid Alnarps folkhögskola, Stockholms läns kvinnodistrikt vid Jakobsbergs folkhögskola och Väst- göta-Dals kvinnodistrikt vid Viska- dalens folkhögskola. Från Blekinge kvinnodistrikt har meddelats att vid Bräkne-Hoby folkhögskola anordnas åtta dagars kurser varje sommar, till vilka nästan varje klubb i länet sända stipendiater. Värmlänningar- na ha ordnat upp kursfrågan med instruktionskurser kretsvis inom lä- net.

Glömde du rensa och luckra i din åker?

Nu brummar trumman från Hagskärs stora orkester. Det är klän och fart över kamraternas musik. Är det havsbandets sälta, som ger must och färg åt tonerna? Vi stå väntande på lilla torget, en stor samling i den lilla staden. Vi ha nu hört Hagskärs mässingsorkester, men vi vänta ytterligare Gimåkers och Långskärs något mindre musiksällskap. Det är den röda dagen. En kulen första maj. Kalla, grå snömoln dra hastigt och tätt över solen, som just inte mäktar le hult åt fattiga proletärens försök att visa borgerligheten att samlad och enig trupp ger styrka.

Nu komma de! Jag står på trappan, som leder mot hamnen. Jag vill se om Gimåkers och Långskärs kvinnor hörsammat kallelsen. De borde vara med. En av de svåraste katastrofer, som kan hända en kvinna, maka och mor, står ju för dörren i Långskär. Bolaget ska' lägga ner sågen. Den bär sig inte längre. Att en spekulativ och vigilerande disponent fört Långskärs gamla solida sågverk ut på gungfly, det ska' nu oskyldiga 150 man med hustrur och barn lida för. Jag räknar i raden. Verkligen! Männerna äro mangrant med. Men kvinnorna!

Kvinnorna, som genom denna arbetslöshet komma att drabbas mest av olyckan! Det är ju de som ska' vända på slanten så, att den räcker. De ska' gå först i täten när det gäller att svälta, de ska' "välsigna" som nazaréen gjorde med de två bröden och de fem fiskarna, de ska' vända och mixtra på de gamla tygbitarna, så att skolpojken får byxor.

Kvinnorna, som ha så mycket ansvar, så mycken pliktuppfyllelse, de utebli när de stora slagen stå.

Tror du inte på demonstrationerna, säger du? Ha de ingen betydelse numera?

Jo, de ha! Håll arbetarnas egen internationella dag helig! Låt den få något av den pietet, som vi skänka religionen, en kär anförvant. Låt vår dag fortleva, men levande, livgörande!

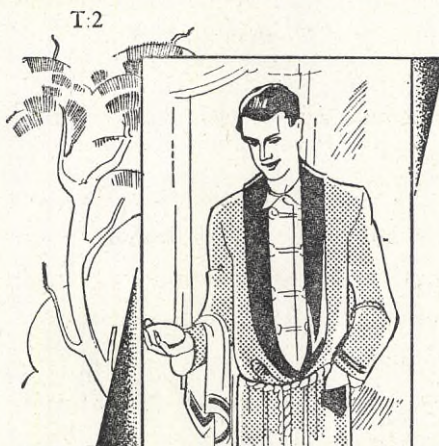
Jag stod och räknade. Ska' man räkna och mäta? Kan man veta av vilka orsaker kvinnorna voro borta från demonstrationsledet? Kanske var det i en del fall plikt känslan mot hemsysslor och skötseln av

barn. Det kunde ock bero på sjukdom och svaghet.

Och dock!

Jag visste att grunden för kvinnornas uteblivande var en viss liknöjdhet, förlorad tro på att sammanhållning och enighet betyder stor styrka, att våra majdemonstrationer ha betydelse både inåt och utåt.

Ja, just inåt. Vi äro så danade, vi människor, vi behöva se tillbaka på gången vägsträcka för att kunna mäta längden av den vi ha kvar att vandra. Vi behöva ha dessa demonstrationer att se tillbaka på vad banbrytarna vunnit med sina oerhörda offer, vi behöva dem för att rätt kunna bedöma vad vi böra lägga upp som mål för vår tids strävande.

En nordisk tvål.

Badet blir dubbelt angenämt och morgontoiletten dubbelt uppfriskande, med Gahns Tallbarrsoljetvål. Den högförädlade tallbarrsoljan i denna tvål gör hudvävnaden sund, fast och smidig. Hyn blir frisk och klar. Skaffa redan nu Gahns Tallbarrsoljetvål för badrummet och toiletten.

TALLBARR/SOLJETVÅL

Gahns tvålar äro förstklassiga

den. Det fostrar oss att se tillbaka, det sporrar till nya erövringar, till ny kamp för kommande släktens väl.

Glömde du rensa och luckra i din åker?

När jag stod på trappan och räknade och mätte, slog det mig: Var är ungdomen? Det var så få av de unga som voro med.

Och än en gång måste jag konstatera: Vi glömma bort att rensa och luckra i våra hemåkrar.

Vill du ha en närbild, kamrat? En bild så vanlig, att vi snart inte gitta nämna den. Jag ger den i alla fall.

Lisa Johansson kom till mig en av dagarna före den första maj; det var ett mönster till en kudde hon ville låna. Fästmannen skulle ha sin tolfte kudde till Lars-dagen. Lisa är kontorsfröken, dotter till en förtroendeman och ledamot av riksdagen.

Lisa och jag dricka kaffe, och vi prata garner, färger, kuddar och storlekar. Och mitt i en mening avbryter jag mig själv och sticker in impulsivt:

— Ja, i morgon ska' vi ut och demonstera, Lisa. Hoppas att vi få vackert väder.

— Åhnej, inte ska' jag, säger Lisa. Jag har alltse'n jag var liten äcklat mig åt pappas demonstrationer. Jag har aldrig velat gå med. De mena ingenting med det. Och vad vinna de?

Här var det än en far, som glömt hemåkern. En mor, som glömt att hålla sitt stånd's fana högt inför barnen. Barnen, som borde skjutas in i leden där mor och far slutat.

De här ungdomarna jag talat om gingo egna vägar. Den fine fästmannen gjorde även sitt till. Han räknade sin far bland de banbrytande socialisterna, men han vandrade nu den släta knoddvägen. De unga tu följdes åt, trampade på föräldrarnas ideal.

Denna byiga majdag stod jag och såg efter just dessa unga. Ack, de gingo i förväg till Folkparken, som andra nyfikna och sysslösa borgare. De två skämdes att stå med i leden, att vara med i kampen för kommande släktens lycka.

Vi glömma att rensa och luckra i våra åkrar. När våra barn vuxit upp, då inse vi tillfullo, att vi stå

Bort med räddhågan.

Det var under kvinnodagsveckan den 9—17 mars. Jag var på ett ställe och talade, där det finns en präktig kvinnoklubb med samvetsgranna, väl organiserade medlemmar, goda och trogna i arbetet för våra idéer. Möteslokalen var fylld av en publik, som såg ut att verka intresserad och väntande. Blommor och röda fanor, livande musik. Det kändes skönt att veta, att man om några minuter skulle få tala till dessa människor om ett för en själv älskat ämne, Arbetarrörelsen och fredsrörelsen.

Jag sitter på första bänken med denna högtidliga, ödmjuka känsla, som gör att även en trött, ja, svag människa kan genomströmmas av tacksamhet att få vara ett redskap för en stor idé, för en framtid, som man vet att man kanske icke får uppleva.

I denna känsla av lycka, av gemensamhet, ser jag mig om och griper efter närmaste kamrats hand. Vi se på varann. Hennes ansikte uttrycker bara rädsla och förtvivlan, och hon darrar som av fruktan och ångest.

"Vad är det? Är du inte glad! Se, vi ha fått hela lokalen full till vårt möte, så mycket män och kvinnor!"

"O, jag tycker det är så hemskt, jag törs inte gå fram och öppna mötet. Vad ska' jag säga och hur ska' jag säga det? Jag dör av rädsla."

"Sträck på dig, kamrat! Skäms du inte för att möta en uppgift på det sättet. Bry dig inte om att du ska' fram och tala, glöm att du finns och tänk på, varför du

barnlösa i kampliden. Om vi i tid lett och fostrat de kära plantorna, skulle de nu ha vuxit i vår hage.

Det är vi mödrar, som i första hand ska' ha ledningen. En far, ska' också luckra och rensa i hemåkern, men mor ska' gå först. Vi ska' inte glömma det växande släktets själar i omsorgen om hus, spis, mat och hemekonomi!

Låt oss stå med i leden! Har du inte gjort det förr? Gör det i år! Det lider mot val. Väl mött, du kära, vid valurnan! För arbetareklassens lycka!

En mor.

och dina kamrater ha ställt i gång med detta möte, hur innerligt ni önskat, att ni skulle kunna uträtta något med det..."

"Men, jag är så rädd, det är så svårt att tala. Gå fram du nu på en gång, så slipper jag..."

"Nog för jag kan börja att tala utan att någon 'öppnar mötet', men jag tycker inte om, att du står så inför arbetet, att du är rädd. Ner-ver är en sak, men vilja och hjärta för en idé måste komma dig att glömma dig och din räddhåga.

Tänk riktigt efter! Vad erfar du djupast inför detta, att ni velat anordna ett möte, att folket har kommit, och att arbetet skall börja. Är du bara rädd, rädd."

Min kamrat reste sig. Hon gick fram för publiken, och hon höll med fast och säker stämma och lugn blick ett bra hälsningstal.

Kamrater, jag har berättat det här, för att vi alla skola göra en självrannsakan. Och jag har berättat det i ett första maj-nummer, därför att jag tycker, att den dagen, 1 maj, skall visa rädslan på porten och påminna oss om frejdighet och mod, om det mod, som icke söker sitt.

Den där räddhågan, som särskilt kvinnor så ofta ha, om vi kunde få bort den på rätta sättet! Inte så, att vi bli okritiska och självgoda

och tycka, att allt är så enkelt, så det är rakt ingenting att fundera på. Sådant kan leda till bluff, fräckhet och framfusighet och öka raden av de talare, som obekymrat prata nonsens vid de allra viktigaste tillfällena.

Nej, jag menar detta: att man skall känna talandets ansvar, känna ödmjukhet, ja, varför inte bävan inför uppgiften. Men att man kastar människofruktan å sido och alla tankar på det egna jaget, när arbetet behöver en.

Nu är kampens tid för socialismen, för freden. De starkaste krafter mobiliseras upp emot oss. När då vi kvinnor stå inför en arbetsuppgift kanske av den arten, att vi måste offentligen visa och ge uttryck åt vår övertygelse, då ska vi inte ängsla oss över, vad för figur vi göra i talarstolen, "hur det låter", hur "den och den tycker". Nej, äro vi fyllda av kärlek till det propagandaarbete, som nu mer än förr åligger oss socialistiska kvinnor, då få vi ej vara rädda att tala.

"Men om man ingenting kan?"

Kamrat, det är en allvarlig be-kännelse. Att ingenting kunna men ändå tala, det är inte rätt, om du nu verkligen menar, att du "intet kan". Men, är det så kan du lära! Du kan samvetsgrant lära dig åtminstone en av våra

Ivar Arosenius: Porträtt av konstnärens dotter.

socialistiska frågor. Den kan ingenting som inte kan en sak grundligt. Du lär dig en frågas väg liksom genom lagstiftningen och du tar reda på vad vi socialdemokrater vilja i den. Vad som hindrar den frågans lösning, och vad vårt parti har för arbetsplan i den. Sedan du lärt dig en sak, skall du se, att från detta samvetsgranna kunnande sprider sig en viss trygghet ungefär den du erfar, när du vet, att ditt hem är nyss rengjort och i ordning.

"Men", säger du, "det är inte något visst kunnande jag menar, när jag säger, att jag inte kan t. ex. hålla ett hälsningstal eller återge en årsberättelse på ett offentligt möte eller hålla ett föredrag. Jag får inte fram orden. De komma dumt och snubblande. De springa yra om varandra, och jag glömmer en del av vad jag skulle säga och säger en del, som jag aldrig tänkt tala om."

Kära kamrat, vi känna alla till det där. Det beror på, att du är rädd, att din hjärna och ditt omdöme inte fungerar som annars. Kasta din fruktan och du skall tala så, som du ville tala, det vill säga vara dig själv sådan som du är i ditt hjärta och så, som dina bästa tankar äro, när de gälla vår sak och din organisations arbete.

"Det är rätt. Men vad finns det för botemedel mot rädsla?"

Jag tror, att det att tänka och att skaffa sig gott samvete inför arbetet är ett bra botemedel.

"Att tänka?" Ja, tänk grundligt igenom, varför du är rädd! Gör dig vissa frågor! Jag ska' inte göra dig dem, men jag skall säga så här:

Du är kanske mor till en fyra— fem välartade barn. Eller du har ensam rest ditt liv och skapat dig en ställ-

ning. Du har försökt göra ditt bästa alltid i din krets. Du har aldrig lurat någon människa. Du har fäst dig vid socialismen, så att du känner för arbetet, att det är dig verkligen kärt. Du söker icke ditt i detta arbete. Du vill inte bli berömd, rik eller mäktig genom det. Du vill tjäna. Du är en klok, omdömesgill människa. Du ombedes tala, därför att arbetet behöver dig. Du gör det inte av lust att höras och synas.

Varför skall du då vara rädd? Det är oförnuftigt! Du skall kasta fruktan och resa ditt huvud!

Men kanske, att din rädsla kommer av en inre osäkerhet — av ont samvete. Du kanske bara synes, som en förträfflig, trogen medlem. Ditt samvete kanske säger dig, att du ändå egentligen vet bra litet om den rörelse, du skall företräda. Och det är därför, av detta för världen dolda skäl, som du blir så oförklar-

ligt rädd. Ditt samvete låter inte lura sig. Mot den slags rädslan vet jag intet annat botemedel än arbete. Och då med början på en sak.

"Du har inte tid till arbete!" Ack, det är ett farligt skäl och i nio fall av tio inte det riktiga. Du kan fråga, du kan läsa tidningar, du kan skaffa dig kunskap i den där enda frågan, om du riktigt vill.

En man kan ofta tala utan räddhåga både med dåligt samvete och dåligt förberedd. De äro inte så känsliga männen. Men kvinnorna — låt oss tänka på det med stolthet och förståelse — de kunna inte "bluffa" utan att deras nerver råka i gungning.

Om rädslan vill komma, en oförnuftig, ogrundad fruktan för människor, tänk då, att du har kamrater ibland den skara, du talar till, kamrater som förstå dig och vilja dig väl.

— — —

Alltså — åter till 1 maj! Låt oss gå i tåget, kamrater, med en ny lyftande, renande känsla av föresats och befrielse: Bort med räddhågan! Arbetet behöver oss!

Sigrid Gillner.

Deltag i 1:sta-maj-mötena och demonstrationerna. Mana fram kvinnorna till uppslutning kring de röda fanorna. Upplys dem om vårt arbete och våra idéers mål. Giv dem upplysning om våra förnings- och klubbmöten. Sprid Morgonbris bland dem.

Endast en stark socialdemokrati stödd av folkets män och kvinnor kan nationellt och internationellt framskapa förhållanden som skänker större rättvisa och trygghet åt folken.

2 cm.

mellan tänderna

borde det vara, om man skulle komma åt dem på alla sidor med tandborsten och vanlig tandcrème. Men de må sitta hur tätt som helst — ändå bli de rena överallt t. o. m. i mikroskopiskt små hål och ojämnheter — om Ni använder Tandcrème Oxygenol.

Ty Oxygenolskummet avger aktiv syrgas — små, små bubblor, som tränga in överallt — nå överallt — som rycka med sig de minsta partiklar orenlighet — matrester och bakterier som oskadliggöras av syrgasen. Och därtill bleker syrgasen tänderna vita. Oxygenol är det enda medel tandläkare använda att rena och bleka missfärgade tänder.

Försök Oxygenol nästa gång. Ni blir förtjust över hur vita tänderna bli och den härliga känsla av grundlig renhet den ger. Och den är dryg!

Stor tub 1:—
Normaltub 0:75

Renar mellan tänderna

Mödrarnas kunskap — barnens hälsa.

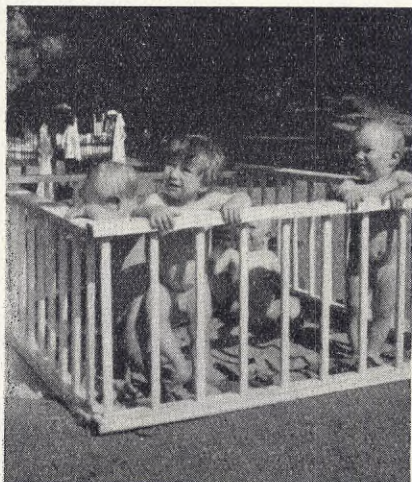
Randanmärkningar till ett par av partiprogrammets punkter.

Av Signe Höjer.

Vid revideringen av vårt partis kommunalprogram sistlidna sommar omlades de olika programpunkterna. En del förverkligade önskemål fingo vika för nya, vissa äldre former utbyttes mot mera ändamålsenliga. Här skall särskilt beröras två nya former inom hälso- och barnvården, som där för första gången uppställas som krav, nämligen "Upplyningsbyråer för kvinnor", som återfinnes under punkt VI, och "Barnvårdscentraler", under punkt VII.

Redan på kvinnokonferensen 1924 upptogs frågan om sexuell upplysning i allmänhet. Prof. Knut Wicksell höll ett av sina sista föredrag i ämnet och konferensen beslöt, att klubbarna landet runt skulle taga upp frågan om upplyningsbyråer till diskussion. Kvinnoförbundet tillhandahöll föredragshållare. Många klubbar diskuterade under de följande åren ämnet. Resultatet blev att Västgöta—Dals kvinnodistrikt upprättade en byrå i Göteborg med doktor Gärda Lidfors af Geijerstam såsom läkare. Strax förut hade intresserade från tidningen Tidevarvet upprättat en byrå i Stockholm med doktor Ada Nilsson som läkare. Denna byrå måste emellertid på grund av ekonomiska och andra svårigheter för ungefär ett halvår sedan stängas. Patienter hade ej fattats.

Vid partikongressen i somras framfördes kravet på sådana byråer

Stockholm: Från Engelbrekts barnkrubba och husmodersskola. Spädbarn ute i det fria.

av red. Mauritz Wästberg. Hans motivering lydde så: "Behovet av ökad sexuell upplysning och rådgivning är numera lika känt som vittnat. Formen härför kan givetvis vara olika. En sådan är emellertid rådfrågningsbyråer för kvinnor med lämplig och kompetent läkare som föreståndare. Dessa byråer ha en särskilt stor betydelse för arbetarehemmen och småfolkens kvinnor. Det måste då ock anses vara en viktig uppgift för arbetarepartiets politik i kommunerna att främja tillkomsten av sådana rådfrågningsbyråer — — —." Socialdemokratiska kvinnokongressen hade även i somras denna fråga till behandling efter ett föredrag av doktor G. Stéenhoff. Den beslöt uttala sin fulla anslutning till Wästbergs reservation och hemställde, att i programpunkt VI skulle under den allmänna hälsovården inrymmas: "Rådfrågningsbyråer för föräldrar", samt att partikongressen måtte uppdraga åt partiets representanter ute i landet att understödja denna sak och arbeta för dess förverkligande genom kommunala anslag.

Vad skall då dessa byråer ha för uppgifter? För vår egen, för barnens, för familjelivets och för samhällets skull vilja vi ha tillgång till sakkunnig medicinsk och psykologisk hjälp innan barnen hunnit bli så många, att vi ej kunna försörja dem, innan vi behöva gå till fattigvården och be om hjälp, innan vi behöva gå till rätten och begära skilsmässa. Vi vilja själva bestämma tiden för ett barns tillblivelse, vi vilja att våra barn skola vara välkomna till världen, vi vilja ha ett hem att låta barnet komma till. Vi vilja bekämpa fosterfördrivning och barnamord genom upplysning.

Rådfrågningsbyråernas öden i Europa ha varit växlande. I Holland ha dylika varit i verksamhet sedan 1870-talet. I England har frågan varit aktuell i ett par tiotal år, främst på grund av d:r Marie Stopes' strävanden, men även tack vare biskopens av Birmingham jämte flera andra prästers ytterst gynnsamma inställning till densamma. I Tyskland har, sedan den

första kommunala tyska byrån upprättades i Wien 1924 (f. ö. för närvarande ledd av K. Kautsky), sådana öppnats i flera städer, och i Frankfurt am Main t. ex. har jag själv sett en dylik byrå inom hälsovårdsnämndens lokaler. Även de statliga ortssjukvårdarna ha i denna stad särskilda rådfrågningsbyråer för personer, som ämna ingå giftermål, där de av sakkunniga få upplysning angående vissa sjukdomars ärvtlighet m. m. I Norge däremot har man liksom hos oss måst kämpa sig fram. Fru Aneker-Møllers strid för byrån i Oslo är redan känd för Morgonbris' läsare.

Att den enda existerande byrån i Sverige är ett Socialdemokratiskt kvinnodistrikts måste vi ta som ett pekfinger för framtiden. Är det ej arbetareklassens kvinnor, som i första hand behöva dessa byråer? Vi ha nu fått löfte om stöd av våra manliga partikamrater. En sak är härvidlag att beklaga. Kvinnokongressen hade formulerat sitt krav: "Rådfrågningsbyråer för föräldrar", väl vetande att männen även böra taga sin del av ansvaret, och att de i lika hög grad som kvinnorna behöva tillgång till sakkunnigas råd. Kanske hade denna form varit lämpligare än den vi fingo för att väcka männens intresse ute i bygderna för upprättande av kommunala byråer. Det finns nog ingen, som ej känner eller känt flera personer, som skulle

Stockholm: Från Engelbrekts barnkrubba och husmodersskola. En glad yngling.

Stockholm: Från Engelbrekts barnkrubba och husmodersskola.

behövt sådan rådgivning, innan olycka kommit. Och vem kan klandra mödrarna för att de ej undervisa sina barn, innan de gå ut i livet, att de ej varna dem för faror i ungdomsåren, när de själva ej haft eller ha tillgång till rådgivning. Det är att hoppas, att å många orter snart upptages arbetet för upplysningsbyråer. Att kvinnor och män därvid böra hjälpas åt, faller av sig självt.

Den andra formen för barnavård, som 1928 kom upp på partiets kommunalprogram, barnavårdscentraler, är ett i utlandet sedan länge väl känt och anlitat rådgivningsställe för späda barn. Tanken på denna form av organisation uppstod först i Frankrike, där också franska staten i följd av landets låga födelsesiffra gjort allt för att bevara barnen friska. Från att gärna ha samlat barnen på stora barnhem eller barnhus, där risken för infektion är stor och i följd härav även spädbarnsdödligheten stor, har man allt mera övergått till att utackordera de ensamma barnen i fosterhem. Härmed har behovet av rådgivningsställen också blivit större. I Paris, där jag liksom i England närmare studerat organisationen, var man så ivrig att få mödrarna att besöka dessa barnavårdscentraler, att man på vissa ställen gav dem en större eller mindre slant som ersättning varje gång. Hos oss betala mödrarna i stället för konsultationerna, de som så kunna, vilket säkert är mera lämpligt för vårt kynne.

I England är organisationen av centraler genomförd över hela landet, såväl i städer som på landsbygd. Alla centraler få hälften av sina kostnader betäckta av staten, resten

betalas av kommuner och enskilda sammanslutningar. Läkare och särskilt utbildad barnsjuksköterska finnas på varje central. Även finns å de flesta centraler mottagningar för mödrar, som vänta sin nedkomst, där de kunna få råd om allt, som rör deras egen och deras barns hälsa denna tid. Som påbyggnad till spädbarnscentralerna följer så mottagningar för barn från 2 år till skolåldern. Tillsammans med de sedan obligatoriska skolläkarundersökningarna bildar denna organisation en fullständig sanitär övervakning av hela det uppväxande släktet.

I Ryssland byggdes som bekant efter revolutionen 1917 en mängd stora barnhem, där mödrarna uppmanades att lämna sina barn till vård och uppfostran. En amerikansk sjuksköterska, Anna Haines, som i sex år under tre olika perioder satt sig in i de sociala förhållandena där, skriver i en nyligen utkommen intressant bok: Hälsovård i Sovjet-Ryssland, att hälsovårdsdepartementet dock ej kunde nedbringa spädbarnsdödligheten, som vid denna tid, 1920—22, var den högsta av alla civiliserade länders. Man måste slopa de stora barnhemmen och i stället inrätta spädbarnscentraler landet runt. Detta jämte ett intensivt upplysningsarbete i övrigt från statens sida har nedbringat spädbarnsdödligheten där högst väsentligt på de senaste åren. De ryska barnavårdsplanschererna, som tillhandahållas av sovjet för mödrarnas upplysning å spädbarnscentralerna, äro också i jämförelse med andra länders, som jag haft tillfälle se, de ojämförligt bästa.

I Tyskland äro centralerna flest i de tätast befolkade delarna av lan-

Det I:sta baket

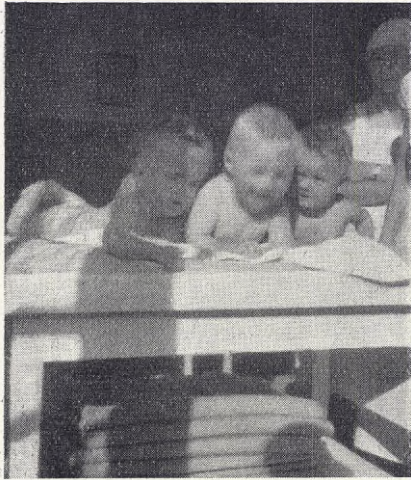
lyckades så bra, att mor riktigt berömde mig för det. Men så använde jag också Rumford underbara bakpulver och följde Rumford receptbok, som jag fick gratis hos handlanden. Både mamma och mormor som alltid använt Rumford säga, att man får bättre resultat och att brödet bibehåller sig mjukt längre med det hälsosamma fosfatbakpulvret.

Säljes aldrig
i lös vikt

RUMFORD

det. Så hade Sachsen 1921 på en folkmängd som Sverges ett antal av 500 centraler. Till jämförelse kan meddelas, att vi samtidigt hade ett 40-tal mjölkdroppar, av vilka två arbetade som barnavårdscentraler. Staden Frankfurt am Main, som jag nyligen haft tillfälle besöka, har 25 st. centraler på ett invånarantal av 560,000. Hela stadens sanitära förvaltning är ytterst rationellt ordnad. Under stadens hälsovårdsnämnd sortera alla sanitära institutioner, tuberkulosvård, barnavård, stadens sjukhus m. m. Inom de 25 barnavårdscentralernas lokaler i olika distrikt höllos även vissa dagar mottagningar för större barn till slutet av skolåldern, där råd gavs av läkare och sköterska i allt som rörde barnets både fysiska och psykiska välbefinnande. Man gav mig i Frankfurt tillfälle att se den senast upprättade centralen i en ny arbetarrestad del strax utanför staden. I samma byggnad som en nyuppförd skola var ena flygeln inredd till barnavårdsändamål. På nedre botten fanns folk-kindergården och barnkrubba, mönstergillt, nästan luxuöst inredda. Utanför låg en trädgård med en cementserad damm med friskt vatten, där småbarnen under den varma årstiden fingo ett par timmar dagligen nakna plaska i solen. I

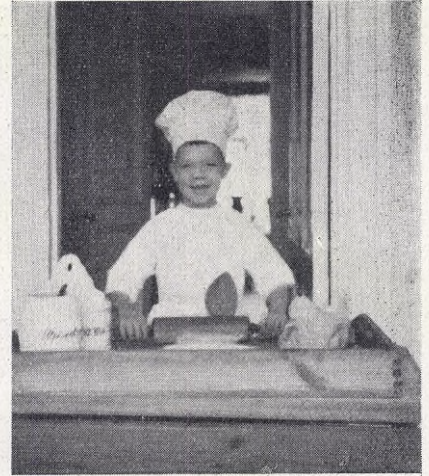
Från Engelbrekts barnkrubba och husmodersskola, Stockholm.
Interiör från skötsalen.

övre våningen var spädbarnsmottagningen inredd. Den bestod av tre rum, ett stort rum med madrasserade bord — att klä av barnen på — som väntrum, ett mindre för läkaren — som på denna central var kvinnlig — där varje barn tas emot med sin mor, och ett litet isoleringsrum, om något barn vid ankomsten befanns ha snuva, hosta e. dyl. I en annan lokal intill fanns mottagningsrum för större barn och skolbarn. Skolbarnen i Frankfurt bli undersökta en gång om året allesammen. Dessutom har läkaren mottagning en gång i veckan för alla, som det blir något särskilt med. Härintill låg tandklinik. I denna skola funnos tre sköterskor, två anställda som skol-sköterskor och en för spädbarnscentralen. Barnkrubban och kindergårten hade var sin föreståndarinna och egen personal. De flesta centralerna i staden hade ej som denna kunnat bli kombinerade med ovan omtalade inrättningar utan voro ofta mycket enkla. För alla centraler fanns ett gemensamt mjölkkök, för de barns räkning, som ej kunde erhålla sin moders mjölk. En nyhet, som vi ännu ej sett av här hemma, var särskild högsolsbestrålad mjölk, som ordinerades åt barn med engel-

ska sjukan, men som även gavs åt andra barn i förebyggande syfte. Den kostade några ören mera pr liter än den vanliga mjölken.

I Sverige ha under de sista åren en del av de gamla mjölkdropparna blivit omdanade till spädbarnscentraler. De första var i Brännkyrka och Solna utanför Stockholm. Dock ha vi fortfarande på en folkmängd av 6 milj. endast ett 40-tal mjölkdroppar, av vilka ungefär hälften kan anses omorganiserade i modern anda. 1923 tillsatte Svenska läkarsällskapetets barnläkarsektion en kommitté för att utreda frågan. Sektionen lämnade sedan en skrivelse till kungl. maj:t och föreslog, att i barnavårdslagen skulle införas bestämmelse om att å orter med sammanträngd befolkning om minst 5,000 inv. barnavårdsnämnd skulle verka för att barnavårdscentraler inrättades och att utgifterna delvis skulle täckas av staten. Resten borde fördelas på landsting, kommuner och enskilda sammanslutningar. Som bekant fick dock ingen bestämmelse i enlighet med dessa önskemål plats i lagen om samhällets barnavård av 1924. Dock börjar man nu överallt mer och mer inse det berättigade i kravet. På landsbygden, med så gles befolkning, att ej centraler kunna upprättas, kunde man för upplysning och hembesök använda sig av tvenne kårer, som redan äga kunighet i barnavård, nämligen distriktsköterskor och barnmorskor. Läkare ha vi för tillfället gott om. Lämpliga lokaler torde med god vilja ej vara allt för svårt att uppriva.

En av barnavårdscentralernas uppgifter vore även att ha hand om inspektionen av späda fosterbarn under två år. I nya barnavårdslagen finna vi ett uttalande i motiveringen: att i de orter, där barnavårdscentral funnes, dessa vore lämpliga som övervakare. I ett par orter, nämligen Solna och Göteborg, ha sedan ett par år barnavårdsnämnderna överlämnat denna inspektion

Från Engelbrekts barnkrubba och husmodersskola, Stockholm.
En liten bagare.

åt barnavårdscentralerna med gott resultat.

På senaste åren ha en mängd goda böcker i barnavård kommit i marknaden. För genomsnittsmodern tror jag dock, att den praktiska upplysningen och undervisningen är av större effekt. Vad är det då för krav vi ställa på denna? För det första pedagogernas krav, att undervisningen skall ske när ämnet är för lärjungen mest aktuellt, alltså, när det gäller modern, den tid då hon skall få eller just fått sitt första barn, och är mest intresserad av barnavård. Därav följer också, att kravet på undervisningsmaterial blir uppfyllt; hon har sitt barn att ge akt på och undervisningen blir ej enbart teoretisk. Det andra kravet är, att upplysningen skall komma i tid, medan barnet är friskt — inte när det redan blivit sjukt. Upplysningen skall vara av förebyggande art. För det tredje skall undervisningen lämnas av sakkunnig, helst av barnläkare och en utbildad barnsjuksköterska. Just efter dessa principer arbetar en modern barnavårdscentral. Barnavårdscentralen bör i en snar framtid bliva en institution, uppskattad och anlitad av alla mödrar, som vilja hålla sina

Sovjet-Ryssland: Propagandabilder från den barnavårdande verksamheten.

barn friska. Den bör bli mera uppskattad och anlitad än t. ex. ett apotek, som man först besöker sedan barnen blivit sjuka.

Varför skola då två så självklara, behöfliga institutioner som upplysningsbyråer för mödrar och barnavårdscentraler behöva sättas upp på partiprogrammet? Att vårt parti satt upp dessa två nya former för hälsovård beror naturligtvis på, att det är arbetarna själva som bäst äro i behov av sakkunnig ledning härvidlag. Den som har skon på sig, vet bäst var den klämmer. För ett par år sedan gjorde jag en statistik över spädbarnsdödligheten i en församling, som inom sig har dels arbetaresamhällen, dels ett mera burgeret samhälle. Sifforna utvisade, att i arbetaresamhällena dogo årligen proportionsvis mer än dubbelt så många barn som i det mera burgna samhället. Här spelar naturligtvis också in, att ju flera barnen äro i en familj, desto flera dö i allmänhet.

Vi fordra dock att alla skola få tillgodogöra sig vetenskapens rön. Åtminstone när det gäller hälsovården fordra vi för alla en god chans och ej minst för det uppväxande släktet.

Kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad.

Sommarkurs 18 juli—8 aug.

Höstkurs under okt. månad. Ämnen: Historia och medborgarskap samt belysning av aktuella politiska, sociala och psykologiska frågor, svenska språkets behandling och gymnastik.

Inträdesvillkor: Att vara vid god hälsa och att ha fyllt 25 år.

Kursavgift 150 kr. i ett för allt.

Ett begränsat antal stipendier på 75 kr. kunna sökas vid skolan. (Även kunna stipendier erhållas av Soc.-dem. kvinnoförbundets medlemmar ur förbundets bildningsfond.)

Meddelanden angående kurserna lämnas av skolans rektor, H. Herne-lin, adress Fogelstad, Julita.

Storbritanniens socialdemokratiska kvinnor

Dr. Marion Phillips.

hålla sin årskonferens, den nionde i ordningen, 23—25 april.

Sekreteraren, Marion Phillips, säger i inledningen av årsrapporten till konferensen, att kamplusten, konsolideringen, skolningen och uppfostran av kvinnorna för sina samhälleliga uppgifter aldrig förr varit så intensiva och levande som nu.

De kvinnliga sektionerna äro nu utbredda å alla betydande platser över hela landet och utgöra f. n. 1,828 st. Som bekant är organisationen i Storbritannien något annorlunda lagd än vår. Kvinnorna, som äro anslutna till partiet, bilda å respektive orter särskilda sektioner, vilken form motsvarar våra klubbar, med ungefär likartad arbetsform som hos oss för övrigt. Sektionerna sammanslutas distriktsvis med årskonferenser och en ledande distriktskommitté samt äro genom de nationella årskonferenserna och en

kommittéledning nationellt sammanslutna till en enhetlig organisation.

Den föredömligt klara och koncentrerade berättelsen, såväl som dagordningen för konferensen, visa de brittiska kvinnornas intresse och vakenhet för de trängande socialpolitiska uppgifter, som vänta sin lösning, genom deras samfälliga arbete och medverkan, politiskt och socialt och som den nuvarande politiska regimen negerat.

Det är helt naturligt i första hand spörsmål av sådan art, som ligger kvinnorna särskilt nära, som komma att överläggas om, t. ex. sociala försäkrings- och välfärdsfrågor, fredens säkerställande, uppfostringsfrågor etc., men även sådana ämnen som kriminallagstiftning, fängelsereformer liksom rent politiska spörsmål äro å dagordningen.

Av inre partiorganisatoriska frågor är en särskilt intressant, ur internationell socialistisk synpunkt, nämligen ett förslag till uttalande: att arbetarepartiets ledning bör se till, att kvinnliga kandidater vid nomineringen till parlamentsvalen ej endast placeras i sådana kretsar, där ringa eller ingen utsikt finnes att verkligen bli valda. En taktik, som vi känna till litet varstades, även här i vårt land. I 99 fall av 100 bruka ju de kvinnliga kandidaterna placeras å icke valbara platser å listorna. Förhållandet tycks vara likartat inom alla partier i alla länder varest den allmänna rösträtten är befastad, möjligen med undantag för Tysklands soc.-dem. parti, inom vilket kvinnorna vid senaste val verkligen å många orter erhöilo god placering och därför också blevo valda.

Till konferensen har också utgivits en synnerligen intressant rapport i broschyrform över ämnet: Kvinnorna och valet, som även är avsedd för massspridning.

1:sta maj manifestet

bjuder till samling kring de röda fanorna i 40-årsjubileets tecken.

Fredens bevarande och sociala reformer bliva förgrundskraven vid demonstrationerna och mötena.

Frågorna om humanisering av arbetslöshetspolitiken och ordnandet av socialförsäkringsfrågorna samt de sociala jordfrågorna stå alltjämt i första planet av de spörsmål, som kräva sin lösning.

Demonstrationerna måste även rikta den allmänna uppmärksamheten på nödvändigheten av den internationella avrustningens genomförande.

Upp till mangrant deltagande i demonstrationerna! Må varje man och varje kvinna, som vill djupgående sociala reformer, fred och avrustning, inträda i demonstranternas led! Må dessa demonstrationer i jubileets och avrustningsidéens tecken bli imponerande som aldrig tillförne!

En moder.

Ett minne från världskriget
av Gaby Gyberg.

Vi fara över ett härjat landområde. Gripande ödsligt ligger det framför mig med sina nakna, splittrade träd, som likt bedjande armar sträcka sig mot himmelens mörka grå. Skymningen faller, och trädens silhuetter antaga underliga former. Det är kvinnor, som ligga därute i bön — kvinnor, som rolösa vandra där, sökande sina söner eller makar. De kämpa med skogens vilda djur om sina käras sönderflängda kroppar. Luftens fåglar komma i stora, svarta flockar. De börja med att hacka ut de brustna ögonen, som om dessas hjälplöst stirrande blickar störde deras aptit. Kvinnorna söka — söka, tills de själva falla ned bland de ruttnade högarna av lik — falla med knutna händer och förbannande ord över alla de feqa massmördarna, som hemma i varma gemak söva sina samveten med *fosterlandskärleken*... Deras fosterland är pengar — *deras egna pengar!* —

Jag stirrar ut genom rutan. Jag tycker mig se modern, som söker sin sons huvud. Hon har gått där i dagar — månader — år. Hon ser ut som en vålnad med sitt vita, stripiga hår. Kläderna hänga trasiga och våta omkring den tärda kroppen. För min inre syn växer hennes gestalt och fyller hela det ödsliga landet.

Jag träffade henne i Kiel 1914. Då var hon en stark och av livsmod sjudande kvinna, änka efter en känd tidningsman. Hon skötte tidningen under många, svåra år, i väntan på att den älskade sonen skulle fullborda sina studier för att sedan övertaga den. År 1916 blev han fil. doktor. Strålände glad slöt han mor i sin famn med orden: "Nu, mor, har du nått stunden för dina många, långa års längtan! Nu får du livstids permission!" —

Modern såg på honom med ögon glänsande av stolthet, lycka och — offervilja.

"Fosterlandet!" — Ordet uttalades med ett allvar, som slog den hemkomne sonen med ödestunga aningar.

"Fosterlandet — vad menar du, mor?" —

Denna kloka, erfarna kvinna svarade sin son: "Jag har väntat på

denna dag i åtta år. Jag kan vänta ännu ett. Ingen skall kasta hänfulla ord om min sons mod. Du skall anmäla dig frivilligt. Om Gud vill, återvänder du frisk och stark, med officerstitel — och kanske tapperhetsmedaljen. Ingen skall kunna säga, att sonen går fri, därför att modern har en högertidning." —

Sonen stod lamslagen. De gångna krigsåren hade blottat mången högtidligt skrudad lögn. De goda och kloka sågo, vad som försiggick bakom krigsskådeplatsens ridå.

"Mor! Jag kan inte! Krigets orsak är *lögnen!* Den kommer man inte till livs genom att döda oskyldiga människor. Kriget kan allenast dödas genom upplysning — genom pressen — just därför att det får sin näring genom den."

Jag hör modern övertala sin son med förespeglningar om fosterlandets nöd och fiendens skändliga dåd, ser henne smycka honom med blommor och liksom med osynliga händer skjuta honom in i tåget, som skulle föra så många andra unga, friska män till målet för deras obarmhärtiga slaktning eller, vad som värre var — lemlästning.

* * *

Året gick under oro och ångest. Dagen var utsatt för hans hemkomst. Dagen gick, tåg efter tåg anlände — men ingen son kom vare sig den eller de följande dagarna. Moderns oro stegrades till förtvivlan. Alla medel, som stå en människa i hennes ställning till buds, togos till hjälp. Hela sin förmögenhet offrade hon under förtvivlade försök att finna sin döde sons kropp. Tre veckor gingo under ovisshetens hemska tortyr. Så kom underrättelsen om hans död. I kalla, knappa ord beskrev ett ögonvittne följande:

"Er son blev dödad den 4 oktober 1918. I sällskap med en annan officer steg han på tåget, som var till trängsel fyllt med hemlösa flyktingar. En kvinna, sjuk och utsvulten, blev med sina gråtande barn befalld att stiga upp och avstå sin plats åt officerarna. Vid en av stationerna, där tåget gjorde uppehåll, blev er son dödad — halshuggen, när han lutade sig ut genom fönstret. Den andre officeren blev även dödad, när han ville slå alarm. Båda kastades av tåget mellan sta-

tionerna Leinéva och Podka. Där kan ni söka er sons ärofulla rester.

Men glöm inte under er jämmer och gråt, att *ni, kvinnor*, bära en stor skuld till detta namnlösa lidande, som kallas krig! *Glöm inte*, att ni i våra barnalekar lärt oss att mördra — att halshugga varandra. Denna gång råkade en att taga fel på uniformen — eller kanske var det rättskänslan, som vaknade i ett modigt hjärta. Han hämnades den hemlösa kvinnans och alla de tusende andras obeskrivliga lidanden.

"Ve eder, I orättfärdiga, när de rättfärdigas vrede vaknar!..."

En av de många som lida."

Modern reste ned för att om möjligt söka rätt på sin älskade sons kropp — och huvud. Jag ser henne vandra över det dystra, härjade landet, där regnet sveper henne i sin isande mantel, medan hon lyfter och vänder på de multnade resterna av en världs hjältar. Hon hackar i jorden för att finna sin sons huvud. Kroppen är funnen och för länge sedan jordad. Hon gräver med de nagellösa fingrarna mellan benranglens grinande skallar. Så finner hon ett — kanske är det hans? —

Medan hon vaggar det i sin famn, som hon så ofta vaggat sin son, viskar hon heta böner om försoning: "Bubi, skatten min! Kommer du aldrig tillbaka?... Kommer du aldrig med frid till din arma moders hjärta?... Bubi, är det sant — var det *jag*, som dräpte dig?... Kommer ditt blod att rinna över min själ? — Barmhärtige Gud, giv mig ett tecken, att detta är min sons huvud. Giv mig ett tecken!!" — — —

En dag, när höststormarna jagade tunga regnmoln över det forna slagfältet, blev en kvinna funnen. Hon låg utsträckt över en liten pyramid av grinande döds-skallar...

Kampen om folken. Av K. A. Bratt. Tidens förlag. Pris kr. 5: 75. En bok över nutidens högst oroliga och dunkla militärpolitiska läge, vartill vi skola återkomma i nästa nummer.

Försvar och avvärning. Nytt uppslag till försvarsfrågans lösning. 1. Vartill tjänar ett nutida sjökrig? 2. Vad är meningen. Av Lotten Scholander. Svenska Andelsförlaget. Pris 1 kr.

LITTERATUR

Svenskt näringsliv i tjugonde seklet av G. Westin Silverstolpe. 2:a uppl. Pris kr. 3:— . Kooperativa förbundets förlag.

Denna upplaga, kompletterad med nyare material, bör i än högre grad än föregående, högt uppskattade, fylla en betydelsefull uppgift för var och en, som önskar en kortfattad och klar översikt över den ekonomiska utvecklingen i vårt land under senare tid. Förf. är ju känd som en av vårt lands främsta då det gäller att lättfattligt och kort popularisera nationalekonomiska spörsmål.

Taxeringsbok utgiven av Per Edvin Sköld. Pris häft. 2: 25. Inb. 3: 25. Tidens förlag.

I den serie skattehandböcker, som utgivits av Per Edvin Sköld, har nu även denna för taxeringsnämndernas ledamöter avsedda handledning utkommit i bokhandeln. Den upptager praktiskt taget allt som är av vikt för taxeringsmannen att känna till. Av stort värde är att dyrortsgrupperingen och alla slag av skatteberäkningstabeller medtagits. I sista avseendet märkes särskilt, att även tabellerna för uträknandet av beskattningsbar inkomst och beskattningsbart belopp medtagits.

Taxeringshandboken kan därför livligt rekommenderas till dem det vederbör.

Mikrobens herre — en ny äventyrsroman av Robert W. Service — har i dagarna utsänts från Tidens förlag. Sensation och spänning, som i alla Services romaner, och denna gång mer än någonsin. Mikrobens herre är 384 sidor stor och kostar 5 kronor.

Aktuella synpunkter på sexualfrågan. En socialetisk studie av Johan Almkvist (professor vid Karolinska Institutet). Tidens förlag. Pris 75 öre.

En liten skrift, som förtjänar uppmärksammas. Här är det inte endast specialisten på sitt område eller enbart naturvetenskapsmannen som talar, utan även en socialt ansvarskännande man, som äger större insikter än de flesta på hithörande områden.

På ett klart och oemotsägligt sätt påvisas den i allra djupaste mening grundläggande betydelse, som en sund, upplyst uppfattning måste betyda för släktet i dessa viktiga spörsmål.

Förf. framhåller, att själva åskådningssättet måste förändras till att bli, i högre mening, friare, på samma gång som det måste bli mer ansvarsfyllt och djupare etiskt känt.

De unga måste få en god sexualitisk upp-

lysning, som ger dem kunskap och ansvarskänsla, om vi skola nå en värdigare moralisk åskådning, till gagn för den enskilde som för samhället i sin helhet.

Hur arbetet betalas. Av d:r Bertil Nyström. Koop. förbundets förlag. Pris kr. 2: 25.

Byråchefen i socialstyrelsen, Bertil Nyström, har i denna bok på något över 100 sid., i koncentrerad form givit en översikt över våra nuvarande löneförhållanden, inom näringslivet såväl som det allmänna, statliga och kommunala området.

Förf. har, för att erhålla en åskådlig jämförelse, även sett förhållandena delvis ur internationell såväl som historisk synpunkt. De olika samhällsskiktens löneförhållanden åskådliggöras, naturligt dock med största utrymme åt den industriarbetande arbetareklassen.

Förf. skärskådar på ett intressant och lättfattligt sätt bl. a.: Lön efter behov och lön efter prestation; basen för avlöningspyramiden; löneklyftan mellan jordbruk och industri; konkurrenslöner och skyddade löner; tjänstemannalöner och arbetspriser, lönenivån i Sverige och utlandet.

En god informationskälla å lönepolitikens område för den socialpolitiskt intresserade.

Världsmonopolet i glödlampor, av Anders Hedberg. Koop. förbundets förlag. Pris kr. 2: 50.

En synnerligen belysande bild av våra dagars allt mer ingripande trust- och monopolbildningar gives här i koncentrerad och lättfattlig överskådlig het. Ehuru boken närmast behandlar det internationella trustväsendets utveckling inom glödlampsindustrien, erhåller man dock orientering för dragandet av slutsatser även å andra områden inom det ekonomiska livet i berörda avseenden, och får på samma gång en livlig förnimmelse av nödvändigheten att konsumenterna sluta sig enigt och målmedvetet tillsammans för även praktisk produktionsverksamhet som enda medlet att kunna skydda sig i den alltmer intensifierade kampen mot det internationella stor-kapitalets monopolinflytande å de mest skilda områden i vårt dagliga liv.

Som bekant kommer Koop. förbundet inom kort att från egen fabrik utsända svenska glödlampor, och trusten från sitt huvudkontor i Genève har redan tillkännagivit att den ej kommer att överksamta åse detta utan att på något sätt söka förhindra en effektiv insats att förbilliga de alltför dyra lamporna. Antagligen låter den priset sjunka avsevärt för att "mota Olle i grind", men konsumenterna böra inte låta narra sig av dylika bländverk, som de sedan dyrt finge ångra.

Förf. har lyckats att intressant och populärt ge en god belysning äver ett av våra dagars mest betydelsefulla ekonomiska problem.

Till samma pris
som i lös vikt sälja vi vårt läckra smör i originalförpackning.

Ur hygienisk synpunkt bör Ni föredraga smöret i originalförpackning, då Ni även har säker garanti för att erhålla vårt smör.

Samma smak, konsistens, fetthalt och salthalt som smöret i lös vikt. Dagligen nykärnat.

MJÖLKCENTRALEN

Birkagårdens Folkhögskolas sommarkurs för kvinnor å Marholmens Folkbildningshem 1929.

Kursen börjar omkring den 20 juni och avslutas omkring den 15 augusti.

Undervisning meddelas i:

Svenska, litteraturhistoria, samhällslära, räkning, sång, gymnastik, handarbete samt ytterligare ett par ämnen. Dessutom hållas några eftermiddagar i veckan allmänna föredrag.

Elevernas minimiålder vid kursens början: 18 år.

Avgift för inackordering och undervisning: 125 kr. för hela kursen; erlägges vid dess början.

Elev skall medföra ett par lakan samt minst en varm filt.

Ett antal stipendier å 50 kr. komma att utdelas; ansökan om stipendium insändes samtidigt med ansökan om elevplats.

Ansökan om elevplats insändes, helst före den 1 maj, till teol. doktor Natanael Beskow, Djursholm. Densamma skall vara åtföljd av:

åldersbevis;

avskrift av skolbetyg (eller annat intyg om kunskaper);

läkarebetyg, utvisande, att den sökande ej lider av smittsam sjukdom;

uppgift om yrke.

Där man söker praktiskt förverkliga de socialistiska principerna.

I slutet av föregående år utgav ordf. i Wiens förbundsriksdag (utom Wiens stadsfullmäktigekorporation finnes nämligen en förbunds församling för staden Wien med närmaste omnejd, som tillsammans med övriga fem förbundsrepresentantförsamlingar inom landet äro avhängiga under riksparlamentet) Robert Danneberg, en broschyr vari redogöres för staden Wiens storartade arbete de senare åren, inom olika sociala områden och välfärdsinstitutioner, för att bringa all uppnåelig hjälp till stadens medborgare, som äro i behov därav, så långt resurserna tillåta.

När man erfar det jättearbete, som under några få år utförts, av konstruktivt nydanande karaktär — fullkomligt revolutionerande på åtskilliga områden, jämfört med tidigare förhållanden — så blandar sig beundran med häpnad över vad våra partivänner lyckats åstadkomma, under de prekära omständigheter de haft att bemästra och övervinna.

För oss torde det närmast vara deras resoluta grepp, att omedelbart, på verksamast möjliga sätt, försöka skaffa nya bostäder, som har största intresset, varför vi här skola något antyda huru de sökt lösa detta svåra problem.

Vid krigets slut beräknades bristen på smålägenheter för Wien vara minst 100,000, enligt kalkyler från vederbörande myndigheter. En bostadsbrist av enorma mått, som man ej visste hur man skulle råda bot på, då den stigande inflationen gjorde allt byggande omöjligt.

"Varifrån skola vi få hjälp att bygga? frågade de f. d. soldaterna. Svaret blev: "Från oss själva!"

Så omförmäles en nog så intressant händelse, som gav det hela den tändande gnistan.

En vacker junimorgon 1920 komma ett antal ex-soldater utrustade med olika verktyg och meddelade vederbörande myndigheter att de hade för avsikt att omedelbart tåga till en f. d. kejserlig djurpark, Lainz, för att där genast gripa sig an med att uppföra bostäder åt sig. De hade föga till förfogande för ändamålet, utom en starkt brinnande lust och energi.

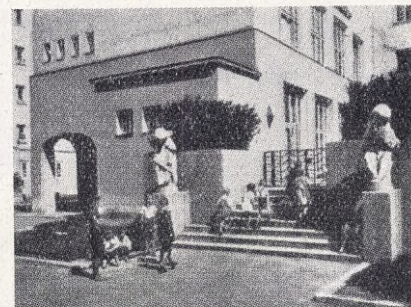
De fullföljde sina avsikter, sågade ned träd, sålde en del därav, som de ej behövde, för att såmedelst kunna skaffa annan materiel i stället. En framstående arkitekt kom dem till hjälp. Envar av deltagarna, som representerade alla möjliga yrken, utförde det arbete han bäst lämpade sig för. Av alla dessa hantverkare och yrkesmän voro de flesta dock invalider. Snart reste sig små hus i parken. Nu började man rationellt organisera sig för arbetet. Man uppförde brännugnar för tegel, snickerifabriker o. dyl. Inom kort uppstodo runt om i förstadsparkerna små kolonistäder på detta sätt. Hjälp utifrån började komma pionjärerna till del, så t. ex. erhöilo de från amerikanska missionsvänner getter, fjäderfä etc., staden Wien försåg dem med plantor till köksträdgårdarna. Oavbrutet formerades nya sammanslutningar för samma syfte. Flera arkitekter kommo till och sta-

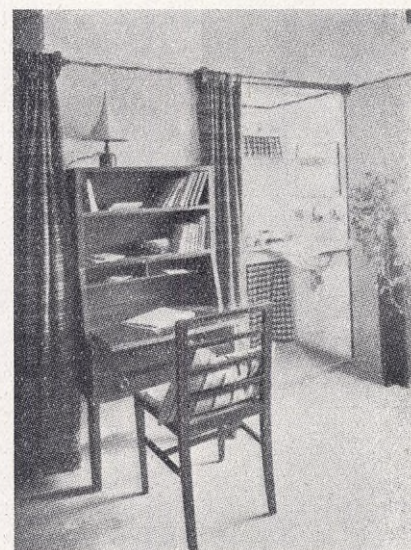
Matteottigården och Herwegården, gårdsfasad.

Fasad åt gatan (Korsgatan).

Fuchsenfeldsgården.

Interiör: Enrumslägenhet med kokvrå.

Gatuperspektiv i Wien, visande kommunalbyggda bostadshus.

den och regeringen gjorde det lilla de kunde att bistå.

Detta var den hjältemodiga början. År 1921 började emellertid staden själv bygga stora hyreshus. Runt om i alla Wiens olika stadsdelar har detta byggande sedan fortgått så att nu över 36,000 smålägenheter på detta sätt nyproducerats.

Men det är icke endast detta som gör denna verksamhet så märklig utan det är mera det sätt på vilket dessa bostäder ordnats och utförats, som tilldrager sig den största uppmärksamheten från olika delar av världen, och som för varje dag lockar intresserade från främmande länder, nära och fjärran, att studera vad Wien lyckats utföra i detta avseende.

För att få en fylligare uppfattning om det genomgripande sätt på vilket dessa bostäder skilja sig från tidigare uppförda, så bör man ingalunda jämföra med våra moderna lägenheter, utan med Wiens egna.

Det kan då i förbigående nämnas, att av alla före kriget i Wien befintliga hus hade på varje 1,000-tal 953 ej vattenledning, 921 hade bekvämlighetsinrättningar endast å gårdarna. Man kan då föreställa sig hur husen, där de fattigare skikten av befolkningen bo, äro beskaffade. Mörka kyffen utan tamburer, garderober o. dyl. är regel.

I de nya husen finnes däremot alla de bekvämligheter våra moderna byggnader ha att erbjuda, utom att badrummet i en del lägenheter ersatts av toaletter, när stora gemensamma badhus med olika badformer och simhallar förlagts i kvarteret.

De unga framstående arkitekterna,

Hustasad åt gatan.

som fingo ganska fria händer med utformandet av dessa kommunala bostadshus, gingo ut ifrån att bygga för framtiden, ej endast för nuet. De resonerade som så, att det måste vara ett socialt förutseende i planläggandet, att det samtidigt gällde att skapa något nytt, som förmådde att ge innevanorna ej endast bekvämlighet, men fastmer trevnad och god hygien, luft och ljus. Där måste bli väldiga fönster att låta solen fritt spela in överallt. Där skulle bli kindergården och lektrum för barnen i varje hus. Vidare takträdgårdar, stora loggior, balkonger och verandor. För husmödrarna måste finnas ändamålsenliga tvättinrättningar i varje hus, försedda med alla moderna maskiner. Endast det bästa var gott nog åt folket!

Allt detta har också praktiskt utförts. I senare hus ha även tillkommit bibliotek, läsrum och en del an-

dra utvidgningar av skilda slag, som skänker trevnad och komfort.

Arkitekternas måtto har varit: Folket skall läras värdera såväl skönheten som glädjen i livet och själva erhålla förutsättningar att bidra härtill aktivt.

Dessa stora kommunala bostadshus ligga fritt till i parker och vid öppna platser, varest luft och sol kan spela in överallt. Vi bedja läsarna särskilt observera de stora fönstren och de rymliga balkongerna å de bilder vi här reproducera.

Det första huset som restes fick den avlidne österrikiske socialdemokratiska partiledaren Viktor Adlers namn. Ett annat har uppkallats efter Matteotti o. s. v.

Nu frågar man sig: Hur har detta varit möjligt att åstadkomma i ett så gott som bankrutt land och inom dess ytterligt utarmade huvudstad?

Vi skola här nämna litet om det sätt våra partivänner tillämpat för att uppnå resultat.

Först och främst var det ju nödvändigt för socialdemokraterna att behärska såväl Wiens stadsfullmäktige som dess förbundsförsamling. I stadsfullmäktige inneha de f. n. 78 av 120 mandat.

För att nu få medel till de väldiga summor, som den mångskiftande sociala välfärden, ej minst bostadsproduktionen, krävde, beslöts att skattebelägga en hel del verksamhet och offentligt utövande av nöjeställningar o. dyl., som förut varit skattefria i detta avseende.

För husbyggnad upptogs en särskild skatt som oavkortad användes för nyproducerande av mindre lägenheter och inbringar omkring 20,000,000 kr. årligen. En nöjes-

Gatufasad av Matteottigården.

Läsrum.

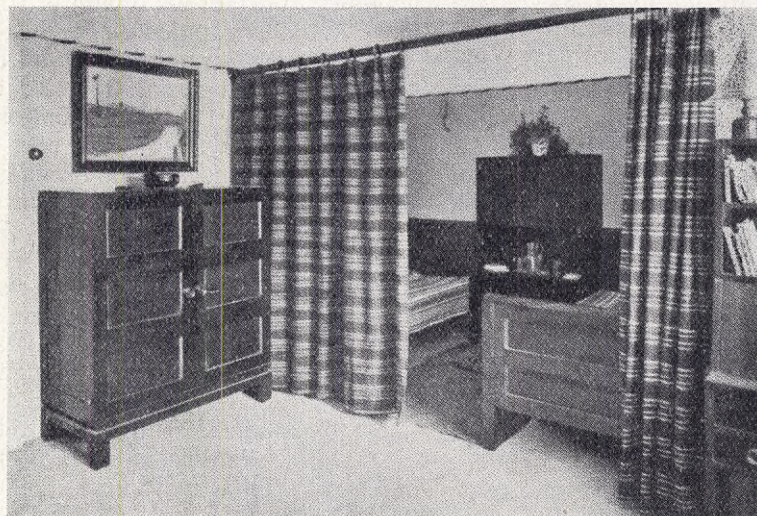
skatt inbringande omkring 8,000,000 kr. årligen, varierande från 5 % för teater, opera o. dyl. upp till 33 $\frac{1}{3}$ % för kapplöpningar, boxning etc. En restaurangskatt, främst lagd å lyxtillställningar o. dyl., inbringar omkring 7 $\frac{1}{2}$ miljon, automobils katt å privatvagnar givande ett par miljoner, skatt för tjänare överstigande en i familjen ger 1 $\frac{1}{4}$ miljon, skatt för hästar, div. licenser m. m. inbringande några miljoner. Vidare hotellbeskattning, värdestegringskatt, skatt å löner, den senare inbringar omkring 40,000,000 årligen. Dessutom belöpte sig sislidna år den intäkt som staden erhöi som sin andel från den nationella taxeringen till över 60,000,000, allt i svenska kronor. Sedan tillkommer ju intäkterna från den reguljära beskattningen.

Man har av tillgängliga medel även stött den produktiva industrin i vissa fall. Härför har upprättats en särskild bank. Denna har kunnat lämna lån till 6 % när annan industri samtidigt från annat håll måst erlägga 13 % i räntor å lån.

Som torde vara känt förekommer i såväl Tyskland som Österrike, att kommunen som sådan, mer än vad

fallet är annorstädes, utför en mängd praktiskt arbete. Detta går oftast så till, att ett fristående bolag bildas för ändamålet, för att smidigt och praktiskt kunna på ändamålsenli-

Vardagsrum med sängalkov.

gaste sättet utföra sina respektive uppgifter, bättre än vad kommunen direkt med sin mer byråkratmässiga organisationsform, som är mer lämpad för det administrativa än det rent praktiska producerandet, kan.

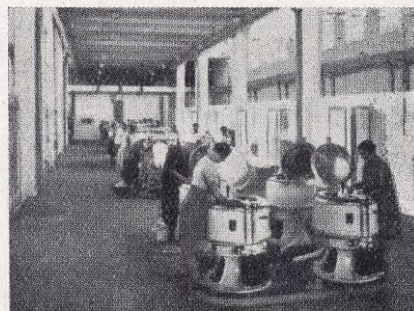
berättigande använda beteckningen: Praktisk socialism.

Det är i alla händelser storartade insatser, som bör sporra andra storstäder att se till vad som kan göras bäst och lämpligast för att råda bot på de svåra bostadsförhållandena för arbetareklassen. En av de mest betydelsefulla socialpolitiska uppgifter vår tid har att söka lösa.

V.

Vardagsrumsvrå i kök.

Tvättstuga i ett av husen.

Englands kvinnor inför valet.

Det fjäskas mer än vanligt för kvinnan i Storbritannien dessa dagar. Icke att undra på: det blir snart val. Och vid det stundande valet spela kvinnornas röster större roll än någonsin, ty genom den kvinnliga rösträttsålderns sänkning till 21 år ha sju miljoner unga kvinnliga väljare kommit till. Det parti, som kunde vinna dessa väljares bevägenhet, vore ganska säkert på att få den politiska makten i sin hand.

Konservativa partiet har nog svårast för att övertyga de kvinnliga väljarna om att det går den rätta vägen. Dess landsstyre under fem år har icke skapat någon vidare entusiasm i något läger. Högern själv går och väntar på, att någonting likt ett underverk skall inträffa, så att partiets chanser skall ökas bland de väldiga valmansskarorna.

Högern har emellertid, trots att den måste hysa starka tvivel på sina möjligheter att segra, legat i av all kraft för att stärka sina positioner. Över hela landet ha tusentals kvinnomöten hållits. Ministrarnas fruar äro speciellt flitiga, och man läser ganska ofta i tidningarna referat av deras textutläggning, som i regel har en ganska primitiv prägel. Mrs Baldwin, premiärministerns hustru, reser till exempel omkring och skrämmer folk med Ryssland. Hon säger precis som den svenska högern, att den som röstar för arbetarepartiet, den arbetar för att införa sovjetvälde i landet. Alla nationers högerpartier leva ju främst på människors dumhet, och det är möjligt att Mrs Baldwin kan vinna någon själ med sin enkla förkunnelse.

Men många högerkvinnors propaganda rör sig efter en annan linje. Morning Post, den stora högertidningen, publicerar en artikelserie av konservativa kvinnor om valproblemen. När detta skrives ha sex artiklar i serien offentliggjorts. Bland dem som yttrat sig äro parlamentsledamoten lady Iveagh, marin- och koloniministrarnas fruar och lady Londonderry. Det märkliga är emellertid, att dessa prominenta högerkvinnor icke kämpa för konservatismens såsom idé. Tvärtom vilja de framträda såsom mycket reformvänliga. De påstå, att en fortsatt konservativ regim skulle lösa ett flertal sociala frågor: bostadsfrågan, arbetslöshetsfrågan o. s. v. De vilja

med andra ord konkurrera med de andra partierna genom att påstå, att de egentligen vilja lika mycket i fråga om sociala reformer.

Högerpartiet ställer upp omkring 10 kvinnliga parlamentskandidater, bland dem tre av de nuvarande ledamöterna, lady Astor, lady Iveagh och hertiginnan av Athall. Särskilt lady Astor är känd för sitt arroganta uppträdande mot de övriga partierna i underhuset. Hon får i regel saltade svar på tal av arbetarepartiets begåvade representant, miss Ellen Wilkinson. Dessa båda kvinn-

Karikatur: Lady Astor och miss Wilkinson njuta en kopp te tillsammans.

liga politiker älska precis icke varandra, det är ett allmänt känt faktum, som kåsörer och karikatyrtecknare då och då ta till föremål för sina mer eller mindre kvieka alster.

Liberalerna draga i fält med ett 30-tal kvinnliga kandidater. De flesta av dessa äro dock placerade i fullständigt hopplösa kretsar. De liberala kvinnliga kandidaterna höra i regel till de mest radikala inom sitt parti. I detta avseende likna de ju Sverges liberala kvinnor i den illustrerade kretsen omkring "Tidevarvet". Jag håller dock före, att den svenska frisinnade kvinnogruppen i regel uppträder på ett högre intellektuellt plan än de engelska meningsfränderna, som ofta nog predika ett ganska primitivt evangelium.

Det skulle icke förvåna, om Mr Lloyd George genom sin rundhänta löftespolitik i arbetslöshetsfrågan vid valet lockar åtskilliga kvinno-

röster åt det liberala partiet. Trollkarlen från Wales tycks vara i sina bästa charmörstag, och fastän en skeptisk svensk tycker, att han mest liknar en politisk sol- och vårman, är det icke alls otroligt att han kommer att ha framgång bland de kvinnliga väljarna på Albions ö. En annan sak är om denna framgång blir så stor, att den höjer honom upp till makten och äran på nytt. Jag tror det icke! Mr Lloyd George har nog trots alla sina trollkonster sett sina bästa dagar som politiker.

Labour Party står gott rustat i denna valkampanj. Detta parti kommer utan tvivel att bli valkampanjens segrare. Dess relationer till de kvinnliga väljarna äro de bästa. Partiet har förmånen att förfoga över landets mest aktade kvinnliga politiker, miss Margit Bondfield, Hennes namn gör mycket. Miss Susan Lawrence har likaledes ett synnerligen gott anseende. Miss Ellen Wilkinson är den stridbaraste kraften och över allt bekant för sin djärva hänsynslöshet i kampen för sina idéer. Miss Jenny Lee, den 24-åriga unga damen, som nyss vann kretsen North Lanark åt arbetarepartiet, är en tillgång särskilt med hänsyn till de många unga kvinnliga väljare, som nu komma till.

Dr Marion Philipp, Labour Partys kvinnliga sekreterare, uttalar sig synnerligen förhoppningsfullt om utsikterna. Labours program med sin starka socialreformistiska läggning är särskilt ägnat att verka dragande på de kvinnliga väljarna. Dessutom har partiet, som uppställer över 30 kvinnliga kandidater, placerat kvinnor i flera säkra valkretsar. Arbetarepartiet har sålunda i förväg sört för, att dess kvinnliga grupp fortfarande kommer att bli den största i parlamentet. Av de tio parlamentskvinnorna äro nu fem från Labour Party: Miss Bondfield, miss Lawrence, miss Wilkinson, Mrs Ruth Dalton och miss Lee. Högern har fyra: Lady Astor, lady Iveagh, hertiginnan av Athall och Mrs Philipson. Liberalerna ha en enda, Mrs Runciman.

Ett osedvanligt starkt intresse spörjes bland de röstberättigade kvinnorna. Den liberala tidningen Daily News anordnade nyligen en pristävlan bland unga kvinnliga väljare, som väckte ett kollossalt in-

Anna Lisas kärlek.

Av Oscar Hedberg.

II.

Det var ett stort hus Anna Lisa kommit i. Arbetstiden var lång, från sju om morgonen till tio på kvällen; en frieftermiddag i veckan. Familjen bestod av åtta personer: herrn, frun och sex barn mellan två och femton år. Frun var mycket sträng, lata pigor var det värsta hon visste. Men Anna Lisa var flitig och fick sällan snåsor. Hon fick utföra allt till ett stort herrskaphus hörande: tvätta, skura, städa, hjälpa kokerskan med maten, servera och vara barnpiga åt de två yngsta.

Kokerskan Elin anförtrorde henne snart husets och familjens hemligheter och beskaffenhet. Herrn var grosshandlare och en tämligen bra människa, som sällan sade något. Han åt gärna middag ute och hade "nog andra". Frun var "ett stycke" som man inte kunde göra till lags, och barnen voro ouppfostrade och näsvisa.

— Hur har hon fått tag i dig?

Anna Lisa berättade hur det hade gått till; också det med betygen.

— Betyg! Pyttsan! Precis som om hon kunde få pigor med betyg!

— Men du själv då?

Elin svarade icke strax. Hon ställde sig framför spegeln och betraktade sig själv.

— Jag har ju varit i klistret två gånger, förstår du, sade hon om en stund.

— Vad menar du med det?

tresse bland dessa. De tävlande hade att på 20 tryckta rader angiva sin syn på de politiska problemen. Massor av svar strömmade in och de flesta gingo i vänsterriktning. Ett annat tecken är, att arbetarepublikens kvinnliga inslag redan i början av kampanjen är starkare än någonsin förut.

Efter den 30 maj, avgörandets dag, får man se hur den utvidgade kvinnliga rösträtten i Storbritannien har verkat. Alla tecken tyda på, att de unga kvinnliga väljarna icke skola bli hörnstenen för fem års fortsatt konservativt regemente.

R. L—m.

Vare sig en uppgörelse med kriget skall kunna komma till stånd genom "den stora koalitionen" eller icke, måste arbetardemokratin sätta sig i besittning av den politiska makten i olika länder. Endast i regeringsställning, under intim samverkan mellan folken, kunna problemen lösas och den byggnad resas, som skall hava utsikt att hålla stånd mot påfrestningarna.

K. A. Bratt.

— Jag har två barn.

— Men varför gifter ni er inte då?

Elin skrattade.

— Gifter oss! Med vilken av dem skulle det vara? Det var ju inte densamma bägge gångerna.

Härmed fick Anna Lisa en liten inblick i något, som hon hittills endast haft en dunkel aning om. Att det kunde "gå galet" för en ung flicka, fann hon försvarligt, men att hon för andra gången kastade sig i olyckan, tyckte Anna Lisa var dumt och oförlätligt.

Anna Lisa bad sig fri en eftermiddag och åkte spårvagn ut till stadens utkant. Efter mycket letande stod hon äntligen utanför en dörr med namnet på den familj, hos vilken Frans skulle bo. En arbetarhustru öppnade.

— Ursäkta! sade Anna Lisa. Bor Frans Holst här?

— Han har bott här, men vi sade upp honom när han inte betalade hyran, svarade kvinnan med tydlig tillfredsställelse vid att få uttrycka sin harm. Det är kanske fröken som skrivit till honom. Vi ha ett brev till honom därinne.

— Ja, jag skrev till honom för en vecka sedan. Kan ni säga mig vart han flyttat?

— Nej, det känner jag inte till. Är det fästnön, kanske?

Anna Lisa svarade icke. Hon bad att få brevet, vilket hon fick, varefter hon gick.

Hon genomlevde nu några pinsamma dagar. Tanken på att hon skulle förlora Frans smärtade henne, och vetskapen om att han svikit sitt löfte till henne, gjorde henne bitter och trotsig. Hon anförtrorde sig till Elin.

— De äro likadana allihop! sade Elin. En liten tid är man bra nog åt dem, men så snart det kniper för en, ser man inte ens röken av dem.

— Jag måste söka upp honom! sade Anna Lisa.

— Då är du bra dum! Nej, låt honom vara, han är inte bättre värd när han bär sig åt på det viset. Jag har haft två, som lovade allt möjligt, men de voro lika falska bägge två. I morgon kväll skall jag till dans i Frejasalen. Du skulle följa med! Det är trevligt, och där kan man ha roligt åt dem.

Anna Lisa ville inte. Men när hon om ett par veckor upprepade sitt förslag, hade Anna Lisa lidit till ett dovt lugn och en resignation, som krävde förströelse för att övergå till glömska. Hon följde med Elin till danssalongen.

Det rädde ett munter liv där. En stor

del av storstadens lättlevade kvinnor och mer eller mindre eleganta levemän möttes här i en modern livsglädje, som bestod av sensuella rörelser i något som kallades dans, och dryckesorgerier. Flera både män och kvinnor voro synbart berusade. Anna Lisa fann det motbjudande och ville gå hem. Men Elin protesterade:

— Du skall ge tusan i de andra och roa dig själv! Nu ska vi ha fatt i ett par som kan bjuda oss.

Men det ville inte Anna Lisa. Hon dansade med Elin, men det varade icke länge förrän Elin hade stiftat bekantskap med en herre, som upptog hela hennes tid.

— Han har en vän med sig, honom skall du se att få tag i! viskade Elin. Du behöver inte vara rädd, de är för dumma till att vara oförskämda.

"Vännen" blev sänd bort till Anna Lisa. Han bjöd upp henne till dans, och hon följde honom. Han började tala med henne, och Anna Lisa tyckte att han icke liknade alla de andra; deras samtal blev efter hand mera intimt. Vännerna bjödo Anna Lisa och Elin på kaffe. De blevo tillfrågade om de ville ha likör till. Anna Lisa avböjde men Elin drack några glas.

De blevo följda hem till porten. Anna Lisa sade strax god natt och gick upp; men Elin kom icke förrän det var morgon.

Nästa lördag gingo de åter till Frejasalen. Vännerna voro där och föregående lördags händelser upprepades. Och sedan träffades Anna Lisa och Otto Vennberg oftare. Hon tyckte om honom, han var alltid hänsynsfull emot henne, och när hon sade, att hon icke tyckte om att besöka danssalongen, sade han:

— Så gå vi inte dit då. Det finns ju så många andra ställen man kan roa sig.

Det var egentligen det enda hon hade emot honom, att han så gärna ville ut på nöjen.

— Man skall roa sig så länge man är ung, svarade han. Sedan är det försent.

Men deras nöjen blevo mera utvalda. De gingo på teater och biografier och ibland på de finare restauranterna. Men de ställden livsglädjen tog sig alltför fria former, undveko de.

Frans gled ur Anna Lisas minne. Det kunde hända, att hon greps av undran över hans öde, men Elin sade till henne:

— Du är dum som går och plågar dig själv! Han har glömt dig för länge sedan.

Och Anna Lisa började tro henne.

Fyra månader gingo. En dag föreslog Otto att de skulle förlova sig. Anna Lisa

sade ja, och en vecka senare bar hon hans ring.

De hade varit på teatern och efteråt inne på den stora restaurangen Universal. Då de kommo utanför sågo de några trasiga och ihopkrupna män stå på gallret över ett källarfönster. Det var en grupp av storstadens "snyltgäster", som stodo och stulo värmen, som strömmade upp ifrån restaurationsköket och måhända stillade sin hunger med matosen som följde med värmen upp. Anna Lisa greps av den sorgliga synen och kunde icke låta bli att betrakta den snyltande gruppen. I det samma reste en av snyltgästerna sitt huvud, men endast ett ögonblick, och han borade åter ner ögonen genom gallret.

Anna Lisa stannade.

— Frans! Frans! utbrast hon.

Han slog åter upp ögonen.

— Ja, det är jag.

Anna Lisa sade till Otto:

— Vänta på mig där borta! Jag kommer strax.

Hon grep Frans hand och drog ut honom på trottoaren.

— Var har du varit hela denna tid? Jag kom hit för att träffa dig, men du var försvunnen.

— Jag har skrivit till dig tre gånger, men fick inget svar. Och jag förstod att du hade glömt mig... Vilket jag också kan förstå, tillfogade han efter en paus.

— Nej Frans, jag hade inte glömt dig! Men vad skulle jag tro, när du försvann utan att tala om för mig vart du tog vägen?

Hon såg honom in i ögonen. Han såg förfärlig ut. Ansiktet var magert, gult och lidande. Ögonen lågo inne under den höga pannan och voro matta och dunkla.

Här var åter en situation i Anna Lisas liv, när hennes känsla var så befallande att hennes förnuft icke fick tillfälle till några invändningar. Hon hade endast ett att göra: räcka Frans handen och rädda honom.

— Var bor du? frågade hon.

— Bor! Frans skrattade. Överallt och ingenstans. Alla dörrar äro stängda; jag bor där inga dörrar kunna stängas.

Anna Lisa tog upp sin portmonnä och gav honom en tiokronorssedel.

— Tag den här och sök upp ett ställe där du kan få ligga för natten.

— Nej, nej!

— Frans! Du skall göra det! Gör det för min skull! Var kan jag träffa dig i morgon?

— Träffa mig? Hans röst lät som en långt avlägsen klagande ton. Jag vet inte. Och jag kan inte begripa varför du vill. Jag kan ju komma dit du vill jag skall komma, om det tvunget skall vara.

Anna Lisa gav honom sin adress och sade att han skulle möta henne utanför porten dagen efter vid fyratiden. Och så tog

Vetenskapsmannens omdöme
— *det avgörande.*

Ett enastående vitsord.

Överträffar alla under 30 år undersökta.

Vad sakkunskapen säger.

Stadskemisten i Malmö, fil. d:r D. S. Hector, skriver om Vita Tvättbjörn att det överträffar alla de andra tvättmedel han under 30 år undersökt. Och kan rekommendera det som "ett utmärkt tvättpulver".

Det finns intet annat tvättmedel som kan uppvisa ett sådant berömmande utlåtande. Tveka därför ej — välj

**VITA
TVÄTT-
BJÖRN**

Extra stora paket 50 och 75 öre.

875

hon hans hand, såg honom in i ögonen och sade: — Kom nu säkert Frans! Lova mig det!

— Ja, viskade han.

Anna Lisa talade om allt för Otto. Hon tog ringen av fingern och räckte honom.

— Och så får jag be dig ta tillbaka ringen, Otto. Jag har inget annat val.

Det varade länge innan Otto tog ringen. Och han sade:

— Jag varken kan eller vill tvinga dig, Anna Lisa. Men om du kommer till att inse, att du handlat orätt både emot mig

och dig själv, så kom till mig. Jag skall vänta på dig.

— Nej, Otto, du skall inte vänta på mig. Vad som än kommer att hända, vänta inte att jag kommer.

Dagen efter stod Frans utanför porten när Anna Lisa kom ner. Hon hade ett bylte under armen. Det var några av herrns avlagda kläder, som hon hade bett frun om att få köpa.

— Kan du finna ett ställe, du kan byta kläder, så gör det. Jag skall vänta på dig så länge.

Frans protesterade.

— Vad skall det tjäna till. Jag hör nu en gång till dem, som ska vara där nere, och det slipper jag inte från.

— Och det säger du, som brytt din hjärna så mycket för att rädda "dem där nere", som du säger? Har du glömt det?

— Jag har löst den sociala frågan. Det finns en stor hop, som är dömd att gå under, jag hör till denna hop. Och jag skall inte bry min hjärna mer med några protester.

Nu blev Anna Lisas vilja okuvlig. Berodde det inte på en själv om man ville tillhöra denna hop? Delvis åtminstone. Och många av dem kunde räddas från att gå under såvida andra, som inte hörde till hoppen, hjälpte dem. Och varför skulle Frans, som förstod innebörden av detta bottenlösa elände, vara bland denna hop?

— Nu skall du göra som jag har sagt, Frans! Du skall hålla dig för god till att låta andra trampa ner dig.

Frans gick in på en toalett för att byta kläder. Då han kom ut hade han genomgått en glädjande förändring till det bättre.

Ett par veckor senare sade Anna Lisa upp sin plats. Hon hade sökt och fått plats på fabrik. Hon ville ha kvällarna fria och vara tillsammans med Frans. Nu skulle hon hyra ett rum och köpa några möbler för sina sparade pengar, så hade de åtminstone någonstans att vara. Så fort Frans fick arbete, skulle de gifta sig.

Anna Lisa visste vad hon gjorde. Hon var inte blind för risken, men det var bäst för Frans; för sin egen del hade hon intet val.

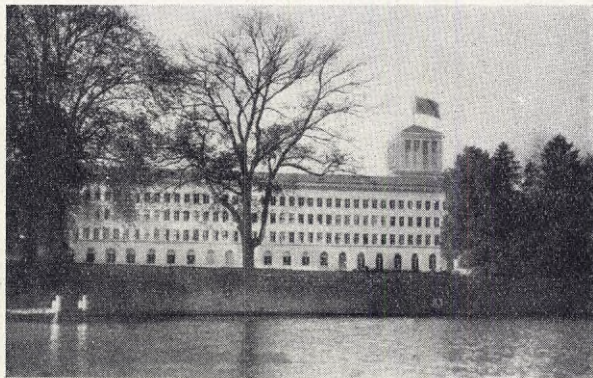
Då hon talade om för Elin att hon skulle flytta, sade Elin:

— Om ett par månader är jag också färdig. Nu är det galet igen.

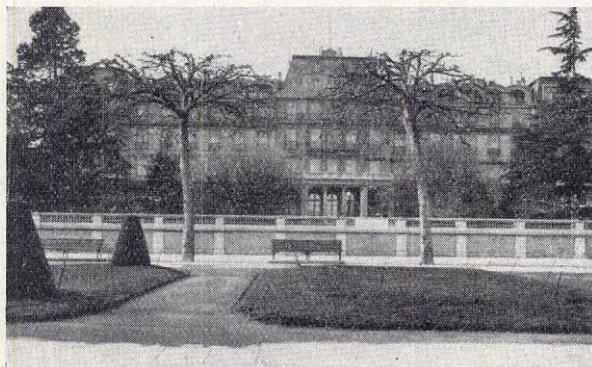
Anna Lisa skakade på huvudet. Att en kvinna kunde vara så viljelös! Livet hade lärt henne något annat — nu mer än någonsin!

**ANSLUT EDER TILL DEN SOC.-
DEM. KVINNORÖRELSEN!**

Kvinnodagen, socialdemokratiska kvinnornas fredsdag.

Internationella arbetsbyrån, Genève.

Nationernas förbunds palats, Genève.

Kvinnodagen i år fick en alldeles särskild prägel som en de socialdemokratiska kvinnornas fredsdag.

På alla möten hölls fredsföredrag och adressen till avrustningskommissionen i Genève blev antagen och avsånd. Referat och rapporter ge oss bilden av allvarliga och värdiga möten med varm uppslutning kring fredskraven. Sång, musik och uppläsningar, förutom föredraget eller föredragen, har ingått i arrangemangen. Även ha tablåer och enaktare uppförts, som givits i anslutning till mötets karaktär. Säkerligen ha minst 125 möten hållits, fastän det inte lyckats red. få reda på mer än 100-talet, över vilka förteckning följer här nedan.

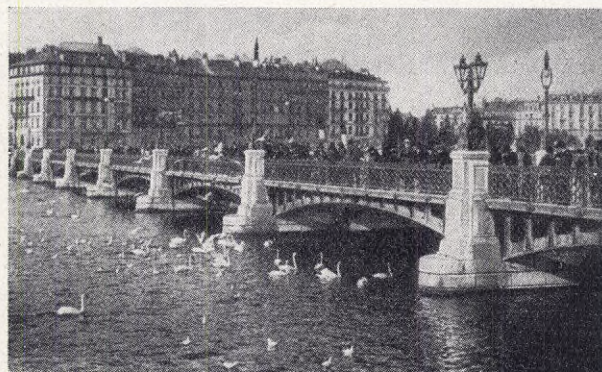
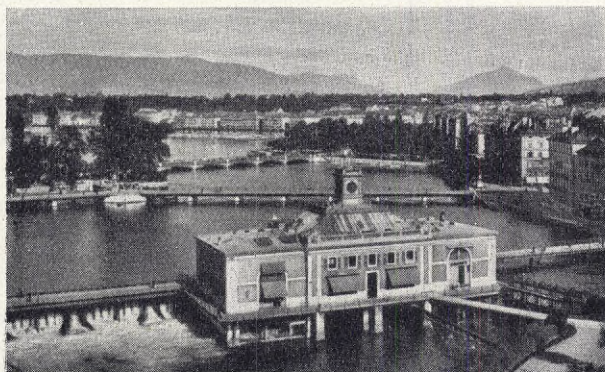
På de flesta platser synes också tillslutningen varit god och på en del glädjande stor, varför är att hoppas att Kvinnodagen givit goda insatser för vårt arbete och våra idéer. De flesta av våra kvinnliga talare ha hållit föredrag, men anmärkningsvärt många manliga talare ha medverkat i år. Anslutningen till avrustningsaktionen från Internatio-

nalen har varit allmän. Från Skåne skrives: Som helhetsintryck från de Kvinnodags- och fredsmöten, som rapporten anger, kan anföras, att fredsproblemet uppenbarligen omfattas med vaket och livligt intresse av arbetarekvinnorna. Veckan gav sålunda bland annat vid handen, att samhällen med utpräglad arbetarebefolkning hade stora, välbesökta möten, medan de mera typiskt småborgerliga samhällena hade de mindre mötena. Man förstod, att kvinnoklubbarna på de sistnämnda platserna ha ett hårt och mången gång tröstlöst arbete på sin lott och att de ofta mötas av den absoluta likgiltighetens och den sociala slöhetens kompakta mur. Från flera håll ha reflexioner givits till rapporterna. De flesta ljusa och förhoppningsfulla.

Kvinnodagen har sålunda hållits på följande platser med ett deltagareantal av:

Alingsås 57, Alöns norra 75, Anderslöv 150, Ankärsrum 250, Avesta 100, Billesholm 100, Bjuv 300, Bo 100, Boxholm 200, Bräcke 75, Byske 75, Clemensnäs 125, Dalby 75, Djursholm 31, Duvbo 100, Enskede 50,

Eskilstuna 150, Eslöv 60, Essvik-Nyhamn 100, Fagersta 60, Fagervik-Vivstavavrv 75, Falkenberg 40, Falun 100, Forshaga 75, Furulund 225, Grängesberg 75, Gullbrandstorp 38, Gävle 50, Göteborg 300, Hallsberg 100, Halmstad 75, Hissmofors 140, Hulsund 75, Huddinge 50, Hudiksvall 100, Hybo 200, Hässleholm 150, Höganäs 100, Hörnefors 175, Iggesund 200, Jakobsberg 60, Järna 20, Järna 100, Jössefors 75, Kallhäll 200, Karlstad-Skoghall 100, Kil 75, Kristianstad 100, Kristinehamn 100, Krylbo 200, Kälarne 125, Kävlinge 175, Lilla Edet 75, Lesjöfors 100, Långbanshyttan 20, Långshyttan 80, Malmö 600, Mjölby 300, Munkfors 20, Mörsil 50, Norrahammar 100, Norberg 50, Norrköping 200, Nynäshamn 250, Oskarsström 125, Sala 150, Segmon 150, Skuru 50, Skivarv 50, Skromberga 150, Smedjebacken 50, Solna 125, Sparreholm 175, Spånga 100, Stockholms 150, Storfors 100, Sundbyberg 100, Sundsvall 50, Söderhamn 100, Södertälje 150, Tomelilla 75, Torpshammar 20, Torshälla 100, Trollhättan 40, Tumba 100, Tungelsta 35, Ulriksfors 75, Umeå 40, Uppsala 75, Vallvik 50, Varberg 50, Visby 50, Vännäs 150, Västerås 75, Växjö 400, Ystad 150, Åkers 140, Åtvidaberg 250, Åstorp 40, Örgryte 50, Östersund 100.

Vyer från Genève.

Stockholms stads och läns årskonferens.

Samtidigt med årskonferensen, som hölls den 17 mars, firade distriktet sin 10-åriga tillvaro med ett enkelt samkväm å Årstaklubbens lokaler, där även konferensen hölls. Vid denna konferens blev det även omlagt i det att Stockholmsklubbarna bilda en egen samorganisation och länets klubbar bilda distriktet. Det är andra gången i distriktets historia, som det delat på sig.

Omkring de fem första åren omfattade det hela Uppland, således även Uppsala län.

Distriktsstyrelsen.

De tio åren ha varit betydelsefulla år med mycket agitation, många instruktions- och upplysnings samt kamratmöten. Kvinno- och upplysnings samt kamratmöten. Kvinno- och upplysnings samt kamratmöten. Kvinno- och upplysnings samt kamratmöten.

Konferensen var talrikt besökt och ombudens antal var omkring 40.

Distriktets mångåriga ordförande, fröken Anna Svensson, höll ett kort hälsningsanförande, vari tal. gav en resumé över det gångna årets arbete, vilket främst varit inriktat på att stödja och främja det socialdemokratiska partiets valkampanj. Distriktsledningen har i detta sitt arbete haft glädjen räkna med många trogna kamraters energiska hjälp. Överallt ute i klubbarna ha kvinnorna bidragit till att föra den socialdemokratiska upplysningspropagandan framåt under valrörelsen.

Till att leda dagens förhandlingar utsågs fru Beda Jansson från Södra kvinnoklubben. Sekreterare blevo fruarna Anna Alzén, Tureberg, och Agnes Andersson, Nynäs-hamn.

Av styrelseberättelsen framgick bl. a. att distriktet strax efter föregående årskongress börjat vidtaga åtgärder och agitation för 1928 års riksdagsmannaval. Tyvärr hade valmöten med kvinnliga talare icke kunnat

anordnas i den utsträckning som kvinno-distriktet önskat, beroende på att detta för kvinno- och partidistrikten gemensamma agitationsarbete icke planerats så enhetligt som varit önskvärt. Konferensen diskuterade livligt just denna del av styrelsens berättelse, som gällde agitationen samt beslutade med anledning av de önskemål vilka framkommit under diskussionen rörande ett fastare samarbete mellan nämnda distriktsorganisationer tillstålla partidistriktsstyrelse ett uttalande i saken.

Under det gångna året har distriktet anordnat en instruktions- och valledarekurs med riksdagsledamöterna fru Agda Östlund och Martin Andersson som inledare i de olika frågorna.

Upplysnings- och kamratmöten ha hållits i samband med konferensen i mars samt under november månad. Distriktet räknar nu 19 mar.

klubbar med 525 medlemmar.

Utträde ur distriktet från och med den 1 jan. 1929 vart begärt av Stockholms södra, Vasastadens samt Södra förstädernas kvinnoklubbar. Fru Gurli Bergman lämnade inför konferensen en redogörelse för denna omorganisation och anledningen till densamma.

Konferensen yrkade efter en livlig diskussion bifall till framställningen samt beslutade dessutom att till den nybildade samorganisationen anslå 100 kr. ur distriktskassan.

Full och tacksam ansvarsfrihet beviljades styrelsen. Därefter skred konferensen till val av styrelse och revisorer. På grund av den delning som uppstått genom stockholmsklubbarnas utträde ur distriktet var distriktets mångåriga ordförande, fröken Anna Svensson, icke i vanlig ordning valbar till ordförandeposten. Konferensen beslöt i stället välja fröken Svensson till hedersledamot av styrelsen. Till ordförande valdes fru Sara Andersson, till sekr. Anna Alzén, till kassör Gärda Bergstrand. Övriga styrelseledamöter blevo Karolina Karlsson, Nynäshamn, Anna Ericksson, Södertälje.

Konferensen beslöt anordna en studie-vecka vid Jakobsbergs folkhögskola den 15—23 juli med följande ämnen: socialpolitik och nationalekonomi, litteraturhistoria och kommunalkunskap.

Fru Anna Wallentheim uttalade önskemål att den skriftliga propagandan för kvinnorna i partipressen fullföljdes på ett för kvinnorörelsen och dess arbete mera gagneligt sätt än hittills varit fallet, vilket livligt underströks av konferensen.

Konferensens gäster, riksdagsman Martin Andersson, Olga Hedén från Uppsala, Martha Larsson från Malmö och Signe Vessman, framförde tack och hälsningar.

Västgöta-Dals Kvinno-distrikts årskonferens.

Konferensen hölls den 23—24 mars. Förutom årsmötesärendena förelägo flera motioner, frågan om distriktets omläggning och anordnandet av en studiekurs i sommar på en vecka vid Viskadalens folkhögskola.

Vilma Nilsson öppnade konferensen, och gästerna, Axel Dahlström och Signe Vessman, framförde varma hälsningar till deltagarna.

Till konferensens ordförande valdes fruarna Vilma Nilsson, Göteborg, och Anna Hållander, Åmål. Till sekreterare utsågs fru Hedvig Johansson. Vidare valdes justeringsmän och redaktionskommitté.

Styrelsens och revisorernas berättelser godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Av berättelsen framgick att distriktet gått framåt och medlemmarna livligt deltagit i arbetet.

Härefter övergick man till behandling av de inkomna motionerna. Nummer 1 var från Thollhättans soc.-dem. kvinnoklubb och föreslog att konferensen skulle till lands-tinget väcka frågan om att kräftsjuka måtte erhålla fri vård utan att denna antog fattigvårds-karaktär. Motionen föranledde en livlig debatt.

Följande uttalande antogs:

”För att kräftsjukdomarna skola kunna botas fordras att behandlingen börjar på ett tidigt stadium och fortgår under lång tid. För beredande av sådan vård erfordras landstingets medverkan. Då vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg kommer att upprättas en centralanstalt för västra Sverge för behandling av kräftsjukdomar, riktar konferensen en vädjan till landstinget att vidtaga åtgärder för nedbringande av vårdavgifterna vid denna anstalt till det samma som gäller för tuberkulospatienterna vid sanatorierna.”

Motion n:r 2 var från Alingsåsklubben och föreslog att förbundsstyrelsen skulle gå i författning om att utsända skrivna fördrag till de klubbar som så önska, för att underlätta speciellt landsortsklubbarnas svårigheter att finna talare till sina möten. Även denna motion väckte en livlig debatt, varunder framhölls nödvändigheten av att medlemmarna inom klubbarna själva sätta sig in i olika ämnen, som de senare kunna hålla föredrag om och inleda diskussion i. Konferensen beslutade bifalla motionen.

Motion n:r 3, om tillsättandet av studie-

Vid det samkväm, som vidtog efter konferensförhandlingarna hyllades den avgående distriktsordföranden hjärtligt och varmt. Som en erkänsla för det pliktrogna arbete hon utfört för distriktets framgång under de gångna tio åren, överlämnade hennes efterträdarska, fru Sara Andersson, en tennskål och blommor med ett varmt tack till Anna Svensson för en god och uppoffrande arbetsinsats.

Arbetarekvinnor!

Se till att hemmets dagliga tidning blir

Social-Demokraten

och att Ni vid alla tillfällen gynna tidningens annonsörer.

ledare eller ombudsman för distriktet, med uppgift att inom klubbarna organisera och leda studiearbetet, tillstyrktes. Konferensen uttalade sig för att partiets kvinnliga sekr., fru Hulda Flood, skall vidtalas att hjälpa till i detta arbete.

Behandlingen om distriktets omläggning följde härefter. Med anledning av att efter valet i Göteborg bildats många nya klubbar hade frågan om ett distrikts bildande för Göteborgs stad diskuterats och vunnit livlig anslutning. Göteborgsklubben, som tillhörde Västgöta-Dals kvinnodistrikt, hade därför anmält sitt utträde.

En livlig debatt utspann sig härom och var distriktsstyrelsens verkst. utskott skulle förläggas efter Göteborgsklubbens utträde. Ombuden från länet syntes vara ense om att bästa platsen för V. U. var Göteborg. Slutligen enades man om att Örgryteklubben skulle kvarstå i distriktet, varigenom verkst. utskottet fortfarande kunde förläggas i Göteborg.

Dessutom beslöts att inom kvinnodistriktet bilda kretsar, omfattande samma verksamhetsområden som partidistriktet. Således en krets för Älvsborgs norra, en för Skaraborgs län och en för Älvsborgs södra distrikt.

Till distriktsstyrelse valdes: i verkstäl- lande utskottet fruarna Vilma Nilsson, ordf., Thora Skoglund, sekr., och Augusta Vallerstedt, kassör, samtliga omvalda. Övriga ledamöter blevo fruarna Anna Hällander, Åmål, och Emma Lindberg, Borås. Till revisorer valdes fruarna Ellen Svensson, Gerda Ljungström och Vanja Brobäck.

Frågan om anordnandet av en kurs vid Viskadalens folkhögskola behandlades. Kon-

ferensen beslöt uttala sig för att en dylik kurs anordnas i sommar.

En resolution till Folkförbundets förberedande avrustningskommission antogs.

Följande uttalande till förmån för de kvinnliga riksdagsledamöternas motion om sexualundervisning i skolorna antogs:

Konferensen uttalar sin livliga tillfredsställelse med motionerna om undervisning och upplysningsverksamhet i sexuala frågor och hemställer om utredning angående revision av den så kallade preventivlagen samt om bestämmelserna rörande straff för fosterfördrivning, väckta av ledamöterna fröken Kerstin Hesselgren i första kammaren samt Agda Östlund och Olivia Nordgren i andra kammaren, och uttrycker en varm förhoppning att de måtte bidra att föra dessa frågor framåt. Konferensen vädjar dessutom till barnavårdsnämnderna att följa kanslirådet S. H. von Kochs maning och anordna sexuala kurser för skolungdom och föräldrar.

Som avslutning sjöngs Internationalen.

När herr Persson anger tonen.

Riksdagen har åter avslagit motionerna angående revision av preventivlagen och strafflagens bestämmelser rörande fosterfördrivning.

Motionärerna, fruarna Nordgren,

Östlund och fröken Hesselgren, hade i båda frågorna endast föreslagit utredning. Båda kamrarna följde dock lagutskottets avslagsyrkande.

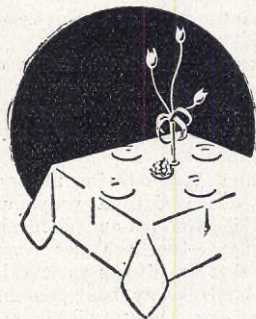
I andra kammaren utvecklade särskilt kyrkoherde Pehrsson från Göteborg sina stenålderssynpunkter i detta hänseende, och kammarens flertal intog non possumus ståndpunkten.

En nog så talande bild anno 1929 i vårt "upplysta" Sverige. Sannerligen man med fog kan påstå att utvecklingen sker allt för fort då det gäller kravet på en djupare social och även verkligt etisk syn å ifrågasvarande spörsmål, där det humant mänskliga bör få gälla för mer än nedärva uppfattningar.

Förut hade även motionen om upplysning och undervisning i de sexuella frågorna, väckt av samma motionärer, blivit avslagen i bägge kamrarna. Strutspolitiken firade även denna gång sina triumfer.

Emellertid äro ju dessa spörsmål av sådan art att de ovillkorligen måste lösas på annat sätt än prästerskapet från västkusten och med detta befryndade menar.

På bordet

Kooperativas margarin

god hushållning är tidens lösen

allt flera köpa därför i

Konsum

Den som spar
— han har.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Från Vikmanshyttan.

Vikmanshyttans soc.-dem. kvinnoklubb hade den 12 februari årsmöte. Klubben har under året haft 9 protokollförda möten samt 4 styrelsesammanträden. Inom klubben arbetar en syförening som haft 11 sammankomster. Medlemsantalet var vid årets början 18 och vid dess slut 20. Av tidningen Morgonbris har försålts 439 exemplar. Klubben har varit representerad vid kongress, konferenser och kamratmöten och i valagitationen deltagit med försäljning och spridning av tidningar och broschyrer. Till partiets valfond har beviljats ett anslag av 25 kr. Räkenskaperna ha balanserat på kr. 511:85. I föreningen Folkets hus äger klubben 5 andelar och i tryckeriföreningen Dalarna 3 andelar. Styrelsevalet bordlades till nästa möte. Till ombud vid föreningen Folkets hus årsmöte valdes 5 ombud. Efter mötesförhandlingarnas slut bjöds på kaffe och musik.

Hälsningar till landet runt!

K. A.

Från Hissmofors.

Hissmofors soc.-dem. kvinnoklubb hade söndagen den 10 februari årsmöte till vilket inbjudits arbetarekommunens styrelse samt S. D. U. K.-styrelsen.

Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes och ansvarsfrihet beviljades.

Till styrelse nyvaldes Hanna Grenholm och Jenny Sidén. Kvarstående voro Olga Norman, Beda Sörlin och Augusta Eriksson. Kommissionär för Morgonbris blev Hanna Bergström.

Klubben beslöt att ordna möte eller fest under internationella kvinnoveckan den 9—17 mars. Styrelsen fick i uppdrag att ordna saken.

Till ombud vid distriktskongressen i påsk valdes Olga Norman.

Därefter behandlades en del nya frågor, som måste bordläggas på grund av att tiden var långt framskriden.

Ett samkväm var ordnat, så att man omedelbart efter mötet samlades kring det festligt dukade kaffebordet. Därefter förekom sång, uppläsning av jämtmål m. m. Samkvämet präglades av en utmärkt god stämning, varför de kvinnliga ha all heder av sina anordningar.

Från Halmstad.

Halmstads soc.-dem. kvinnoklubb firade sin 10-årsfest den 13 febr. Föredrag hölls av överlärare Ernst Andersson. Dessutom underhöll fröken Greta Uhlman med sång. Vidare omväxlade den angenäma festen med

underhållning av både materiell och andlig art.

Det är ett gott arbete som klubben utfört under sin tioåriga verksamhet. En mångfald uppgifter ha legat före och många frågor ha diskuterats.

I valrörelserna har klubben energiskt deltagit. Betydande insatser ha gjorts för medlemmarnas skolning, såsom genom studiecirklar, kurser o. dyl. Det agitatoriska arbetet har ägnats stor omsorg. Många kvinnliga talare ha gästade klubben och medverkat med föredrag i skilda ämnen. Klubben har även tagit initiativ till bildande av kvinnoklubbar å andra orter.

Mötena ha ofta kombinerats med festliga tillställningar, som i sin mån bidragit att stärka och utveckla samhörighetsandan och ett trevligt och gemytligt förhållande mellan medlemmarna inbördes.

Våra olika styrelser ha alltid nedlagt ett gott arbete för klubben. Klubbens nuvarande ordf. är fröken Signe Jacobsson.

Det är många av våra medlemmar, som man skulle vilja särskilt nämna, om ej tidningens utrymme vore så knappt, för deras uppförande arbete under de gångna 10 åren och som fortfarande oavbrutet göra sitt bästa.

Ref.

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

För en trött husmor

är järnmedicinen IDOZAN uppiggande och stärkande.

Förordas av läkare.

Fås å alla apotek. Skadar ej tanderna.
 Idozan A Idozan B Kina-Idozan
 snabbt avförande. ej avförande. särskilt stärkande.

Mathilda Hilding, Linköping, 50 år.

Kvinnoklubbens ordf., Mathilda Hilding, fyllde den 5 april 50 år. Hon är känd och avhållen som en entusiastisk anhängare av nykterhetsrörelsens idéer och har nedlagt ett intensivt arbete i den loge hon tillhör. Hon har även uppfostrat sina barn till att omfatta samma idéer. Förutom detta har hon även haft en öppen blick för kvinnans ställning till de sociala problemen. Tillhör den koop. kvinnogillesrörelsen och vårt förbund sedan flera år tillbaka och bekläder nu ordf.-posten i Linköpingsklubben.

På högtidsdagen blev hon också varmt hyllad av de olika organisationerna. Särskilt hjärtligt hyllad av J. H. F:s avdelning på platsen, vilken räknar henne för en av sina verksamaste medlemmar, som med liv och ande omfattar dess arbete.

Från Falun.

Årsmöte med Falu soc.-dem. kvinnoklubb hölls den 7 februari. Klubben har under året hållit 12 ord. möten och lika många styrelsesammanträden samt 2 offentliga möten. Inkomster och utgifter ha balanserat å kr. 410:13. Tre föreläsningar ha under året hållits av klubbens ordf. Tvenne i serien "Kvinnans del i moralens utveckling genom tiderna" samt i fredsfrågan. Bland diskussionsfrågor har omorganisationsfrågan varit den mest brännande. Valagitationsföredrag har anordnats med fru Malin Benett från Hudiksvall som talare. I övrigt deltog klubben i valarbetet i män av "krafter, tid och ekonomi". På förbundskongressen i Stockholm var klubben representerad och vid kvinnodistriktets årskonferens i Falun. Distriktets V. U. är fortfarande förlagt till Falun. Klubbens ordf. har under året blivit invald som landsortsrepresentant i förbundsstyrelsen.

Klubben är representerad i kommunalfullmäktige, fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsnämnden, nykterhetsnämnden, A. B. F. m. fl. institutioner. Dessutom har klubben en studiecirkel, gemensamt med A. B. F:s Faluavdelning i ämnet "Livsåskådningsfrågor".

Styrelse 1929 (omvald): Ordf. Anna Wallin, vice ordf. Hilma Hillberg, sekr. och referent Anna Sandahl, kassör Kerstin Olsson samt v. sekr. Kerstin Sporre.

Med anledning av internationella kvinnodagen beslöts anordna fredsmöte den 11 mars. Med hälsning till alla kamrater Sverige runt. Ref.

Stockholms Kooperativa Kvinnogillens Sångkör.

Inom de tre gillen, som finnas i Stockholm, har bildats en sångkör.

Denna började sina övningar i januari månad detta år, varför den för många torde vara främmande.

Dess uppgift skall vara att ytterligare väcka kvinnornas intresse för den koop. gillesverksamheten.

Genom anslag samt tvenne lyckade dansaftnar har kören erhållit god hjälp vid starten.

Från Ljusne-Ala.

Ljusne-Ala soc.-dem. kvinnoklubb firade den 17 febr. årsmöte med 10-årsfest, till vilken omkringliggande klubbar inbjudits. I ett kort anförande genomgick ordf. klubbens arbete under de gångna åren. Av berättelsen framgick vilket gediget arbete klubben nedlagt, isynnerhet vid valen; även har hjälpverksamhet bedrivits i stor utsträckning. Klubben är representerad i flera olika nämnder och institutioner och är vad medlemsnumerären beträffar distriktets största klubb. Klubben har deltagit i flera kamratmöten samt varit representerad med 1 ombud på förbundskongressen i Stockholm. Av Morgonbris ha försålts 1,690 ex. Utgifter och inkomster ha under året balanserat på kr. 1,443:23. Medlemsantalet vid årets slut 78. Klubben är representerad i kommunalfullmäktige, fattigvårdsnämnden, barnavårds- och nykterhetsnämnderna. Styrelse 1929: Ordf. Anna Hellgren, kassör Anna Elovsson, sekr. Olga Eliasson, Hildur Segerdahl samt Olivia Eliasson.

Högtidstalet hölls av fru Malin Benett från Hudiksvall, som talade över "Kvinnans uppgift i samhället". Även utfördes vacker solosång samt unison sång ur Tidens nya sångbok.

Mötet förflöt under angenämaste stämning och till ordf. överlämnades en vacker tennskål, fylld med blommor, som en ringa erkänsla för det plikttrogna arbete hon nedlagt under de gångna 10 åren.

Med hälsning till landets kvinnoklubbar!
Ref.

Från Nynäshamn.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb har hållit årsmöte. Av avgående styrelseledam. omv. fru Elsa Eriksson, ordf., samt nyval-

des fruarna Ida Karlsson och Anna Björklund. Till referent valdes Karolina Karlsson. Medlemsantalet var vid årets slut 81. Kassan har balanserat på kr. 2,963:04. Under året ha hållits 11 ord. möten och 15 styrelsesammanträden. Klubben är representerad i kommunalfullmäktige, kommunalnämnden, skolrådet, fattigvårdsstyrelsen och pensionsstyrelsen samt i arbetarekommunens styrelse och Stockholms stads och läns distriktsstyrelse. Klubben har vidare ombud vid de lokala föreningarnas årsmöten. Samkväm och möten ha hållits tillsammans med arbetarekommunen och ungdomsklubben. Talare som besökt klubben under året ha varit: Fruarna Signe Vessman, Agda Östlund och Hulda Flood. En de gamlas dag har hållits. Klubben har deltagit i de av distriktsstyrelsen anordnade kamratmötena och kurserna. Morgonbris har sålts i 1,215 ex. I valarbetet har klubben livligt deltagit. En studiecirkel i skönlitteratur, bestående av 16 medlemmar, med fru Olivia Joachimsson som ledare, arbetar inom klubben. Ref.

Från Sandviken.

Sandvikens soc.-dem. kvinnoklubb hade den 3 mars årsmöte. Inkomster och utgifter under året balanserade på kr. 1,000:88, med en behållning på kr. 559:48. Medlemsantalet vid årets utgång 56. Av Morgonbris har sålts 1,000 ex.; dessutom försåltes under valrörelsen ett stort antal broschyrer. För att ekonomisera kl. har under året tillsammans med arbetarekom. och ungdomskl. anordnats en del tillställningar. Under årets valrörelse ha kl. medl. nedlagt mycket arbete. 15 medl. ha deltagit i instruktionsmötet i Gävle, varav 5 bekostades av arbetarekommunen och övriga av klubben. Av åttonde kretsens verkst. utskott

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
 Linnéa
 FÖRENING U. P. A.
 STOCKHOLM

Ärade husmödrar!

Vid behov av linne- och bomullsvaror
 gör Edra inköp hos

Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

**Alla för arbetarrörelsen
intresserade kvinnor**

böra läsa Landsorganisationens
tidskrift

**Fackförenings-
rörelsen.**

Den utkommer med ett
24-sidigt häfte varje
vecka och kostar för
helt år kr. 6:15, för
halvt år kr. 3:15.

Prenumerationen kan ske antingen
genom **postverket** eller direkt hos
tidskriftens exp., adress: **Landsekre-
tariatet, Barnhusgatan 18, Stockholm.**

erhölls bidrag å 25 kr. för inköp av val-
litteratur, som sedan av klubbens cykel-
patruller utdelades på landsbygden runt om
köpingen.

Klubben har varit representerad vid
kvinnoförbundets kongress, vid distrikts-
konferensen samt vid valkonferensen i
Stockholm. Tillsammans med kooperativa
kvinnogillet har undersökts möjligheterna
för ernående av bättre kontroll för minder-
årigas beivrande av offentliga nöjesplat-
ser. Klubben har vidare medverkat till bil-
dande av en blomsterfond inom köpingen.
Föredrag ha hållits av riksdagsman C. J.
Högström om riksdagsarbetet samt om arv-
skattelagen. J. E. Olsson har redogjort för
partiets kommunala program. Dessutom ha
behandlats olika aktuella frågor. Hemmet
Ångsbacken har besökts, där man anordnat
trevnad för pensionärerna. Inom klubben
arbetar en studiecirkel med 15 deltagare,
vilka studera medborgarkunskap.

Styrelse 1929: Anna Åberg, ordf. och
korresp., Augusta Resare, kassör, Annie
Fredriksson, sekr., Jenny Wallin, v. ordf.,
Anna Andersson, v. sekr., Mia Danielsson
och Anna Lindberg. Kommissionär för
Morgonbris: Jenny Wallin. Följande om-
bud valdes: till Folkets-husföreningen
fruarna Åhlman, Åberg och Eriksson samt
till Tryckeri- och tidningsföreningen fru
Augusta Resare.

På kvällen hade kvinnoklubben anordnat
trevligt samkväm, vartill arbetarekommunen
och ungdomsklubben voro inbjudna. Klub-
bens medl. hade medtagit diverse handar-
beten samt andra värdefulla saker, som under
kvällen försålades. Affärerna gingo undan
och behållningen blev god. Klubben hade
lyckats anordna en verkligt trevlig afton
och allt vittnade om att klubben har ett fint
omdöme, då det gäller att få trevnad på
en tillställning. Där fanns både humorn
och allvaret, två saker som vi behöva i det
dagliga livet, men som vi icke alltid förmå
på ett väl avvägt sätt föra med oss in i
föreningslivet. Med hälsning till klubbar-
na. *Ref.*

**Märta Henriksson
död.**

Den 28 mars gick en av vårt förbunds
mest hängivna medlemmar, Märta Henriks-
son från Skattkärr, ur tiden.

Märta Henriksson var en av de få eld-
själar, som alltid håller tron på det godas
seger levande, trots allt. Redan som ung
kom hon in i arbetarrörelsen, där hon allt-
sedan nedlade ett intresserat arbete, både
inom den första socialdemokratiska ung-
domsrörelsen, nykterhetsorden Verdandi,
kvinnorörelsen och vårt partis verksamhet i
övrigt. Aldrig såg man henne kapitulera
inför uppgifter som hon ansåg rättfärdiga
och nödvändiga att genomföra, hon avvisade
alltid alla betänkligheter med en energisk
försäkran: "vi måste." Och när hon ut-
talade de orden kände man att för henne
fanns ingen återvändo från den väg som
hon ansåg vara den rätta. På alla de plat-
ser där hon på grund av sitt arbete vistats,
har man alltid funnit henne i energisk verk-
samhet i första linjen inom arbetarrörelsens
olika organisationer. De sista åren av sitt
liv har hon ägnat åt vården av sin sjuka mor,
vilket i förening med hennes egen sedan
många år tillbaka ytterligt försvagade hälsa
hindrat henne från att ta mera aktiv del i
arbetet. Men intresset för idéerna har
aldrig slappats.

Anndag påsk fördes hon, åtföljd av
vänner och kamrater till den sista vilan.
Vid graven nedlades kransar från föreningar
och enskilda, bland andra från Skattkärrs
och Karlstads kvinnoklubbar, från Värm-
lands kvinnodistrikt och Skattkärrs arbetar-
kommun, och representanter från respektive
organisationer tåkade kamraternas tack-
samhet och saknad.

Med Märta Henrikssons fränfalle ha vi
förlorat en hängiven kämpe och trogen kam-
rat, och vi alla som stått henne nära känna
tomrummet stort och saknaden smärtsam,
men bevara i tacksamt minne hennes starka
tro på socialismens idéer och hennes till
efterföljd manande livsgärning.

H. F—d.

Från Skärgården.

Skärgårdens soc.-dem. kvinnoklubb höll
årsmöte den 26 januari. Den nuv. styrelsen
omvaldes. Som ett synnerligen lovande te-
cken kan nämnas, att klubben hade glädjen
hälsa 7 nya medlemmar välkomna, unga,
friska krafter.

**Aktiebolaget
Arbetarnes Tryckeri
FOLKETS HUS, STOCKHOLM
TEL.: 2276, Norr 4043**

*

*Rekommenderar sig till utfö-
rande av alla slags trycksaker*

*

*Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser*

Under kaffepausen underhöll kamrat
Tyra Näslund med sång. Folkskoll. Oskar
Kiström gav en kort men klar översikt
över den så mycket omdebatterade boken
"Jesus Barrabas" av Hjalmar Söderberg.
Tal. gav en politisk orientering över det
mäktiga romarrikets besittningar kring Me-
delhavet vid Kristi tid. Detta som en bak-
grund, vilken man bör ha, då man läser bo-
ken, för att någorlunda förstå densamma.
Vidare påpekades huru reformatorer alltid
fått kämpa i motvind, varför man inte
kunde vänta, att den störste reformatorn av
alla skulle utgöra något undantag. Stac-
kars alla reformatorer! Hur hopplös måtte
inte deras mission ha synt dem. Ungefär
lika hopplös som då man tänker sig socia-
lismens innersta tanke förverkligad, nämli-
gen höjandet, förädlandet av mänsklighe-
ten. Det hade alltid synt tal., som om
kristendom och socialism hade så mycket
gemensamt. Kampen för de små och svaga
blir en helig strid för varje ädel människa.
Det blir en del av det gamla riddarlöftet,
omsatt i handling. Det är ju ändå moti-
ven till våra handlingar som giva dessa dess
rätta värde. Tal. slutade med att rekom-
mendera boken till läsning.

Kamratandan inom klubben är den bästa
möjliga och var och en drar villigt sitt strå
till stacken. Under sådana förhållanden är
det en glädje att arbeta. Till slut en häls-
ning till alla klubbar och en uppmaning att
redligt arbeta på den vackra tankens för-
verkligande: Rätt åt alla, orätt åt ingen!

Ordf.

KAFFE

i parti och minut köpes bäst och billigast från
**Handelsfirman HERMES, Birger Jarls-
gatan 71, Stockholm.** Tel. N, 116 74. 4 1/2
kg. fraktfritt. Agenter ant. (Begär prislist.)
(Åberopa denna tidning.)

BARNENS ANTAL

i en familj är av vital be-
tydelse för ekonomia. Upp-
lysningsböcker, prislista
m. m. erhållas gratis mot
45 öres porte. Privat av-
sändarenamn, om så begäres.

Nils Adamsson,
Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

ATELIER HERTHA

utför konstnärliga arbeten i läderplastik, lämpliga till presenter, såsom Skrivunderlägg och
Portföljer, Plånböcker, Bok- och Telegrampärmar, Damväskor m. m.
DROTTNINGGATAN 88 B¹ STOCKHOLM - Tel. Norr 30 36. *Elever emottages även.*

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-

stam, Götabergrsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

Protokollen från 1928 års parti-
kongress.

Protokollen från senaste partikongressen kunna erhållas till ett pris av kr. 2: 50 och sändas mot postförskott. De äro mycket utförliga och värdefulla för belysning av många frågor inom partiet. Stenografiska referat finnas över inledningen och debatten i de politiska programfrågorna. För våra ledar- och talarkrafter äro dessa protokoll mycket värdefulla. Varje klubb bör för studium vara ägare av detta protokoll. Rekvisitioner kunna sändas till Kvinnoförbundets expedition.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Upplandsgatan 1,
3 tr. Tel. Norr 288 86. Post-
giro nr 50196.

För annonsavdelningen:
Astrid Johansson, Upplands-
gatan 58 A. Tel. Vasa 158 38.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1: 50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsidan 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförare: Gulli
Bergman, Upplandsgat. 1, 3 tr. ö. g.
Tel. Norr 288 86. Postgiro 50197.

Stockholms läns soc.-dem. kvinno-
distrikt.

Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igelboda. Tel.
Ektorp 18. Kassör fru Gerda Bergstrand,
Bromsten.

Sthlms Alm. Kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a må-
naden i varje månad kl. 7. 30 e. m.

Obs! Lokal i O-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i
lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm. Styrelsen.

Södermanlands Enskilda Bank

Solidarisk Bank.
Regeringsgatan 18,
Hornsgatan 66 A,

Kontor i Stockholm:
Norrländsgatan 2,
Slussplan 1-3,

Grundad 1865.
Humlegårdsgatan 7,
Kungsgatan 60,
Barhusgatan 16,
Odengatan 52. (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoffor.**
Dam- & Barnunderkläder.
Extra starka barnstrumpor.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb
sammanträder 2:a fredagen i varje månad
kl. 7.30 e. m.

Ordf. fru Vilma Eriksson. Tel. Kungsh.
12 44.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb
har ord. möte 1:sta onsdagen i varje må-
nad Torsgatan 42, kl. 7.30 e. m.

Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs! Ändrad lokal.
Styrelsen.

S:t Görans soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta torsdagen i månaden kl.
7.30 e. m.

Ordf. fru Jenny Larsson, Arbetaregatan
21. Tel. Kungsh. 97 89.

**Föreningen för hembiträden i
Stockholm**

håller möte varje torsdag kl. 8.30 e. m. i
Studiehemmet, Drottninggatan 88, 1 tr.
Styrelsen.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte 1:sta måndagen i varje må-
nad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Källvägen.
Ordf. fru Lotten Olsson, Graningegr. 5,
Stureby. Tel. 36.

Billeholms soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram
2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Ordf. fru Anna Forss, Billeholms gruva.
Skr. fru Ida Ludström, Ljungsgård, Bil-
lesholms gruva. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 7 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8
e. m. i Arb.-föreningens H-sal.
Styrelsen.

Göteborgs östra soc.-dem. kvinno-
klubb

håller möte 3:dje tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. Lokal Bondegatan 14.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra onsdagen i månaden kl. 8
e. m. i Folkets Hus B-sal. Styrelsen.

Malmö soc.-dem. kvinnoklubb

håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fru Bothilda Hansson, Norra Vallgatan
118. Korresp. sekr. fru Martha Larsson,
Sorgenfriväg. 7 a. Tel. 10 06.

Mjölby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 3:dje måndagen i
varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.
Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra mänd. i varje månad kl.
7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. fru
Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta och Hagalunds Fol-
kets Hus omväxlande. I dec. hålles mötet
i Huvudsta. Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 2:dra måndagen i
varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus.
Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel.
2 37. Styrelsen.

Tillberga soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje må-
naden i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets
Hus.

Turebergs soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 2:dra måndagen i varje månad
kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf. fru Anna
Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Väsby soc.-dem. kvinnoklubb

håller ordinarie möte 2:dra tisdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru
Greta Hagström, Löteberg, Uppl. Väsby.
Styrelsen.

Örgryste soc.-dem. kvinnoklubb

håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl.
7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gärda.
Styrelsen.